

Нино Мартолио
Духът на Континента

Нино Мартолио
Духът на Континента

Всички права запазени.
Авторските права върху текста на тази книга
принадлежат изцяло на преводача.

© Превод от сицилиански Даниела Илиева
© Оформител Ивайло Найчев
ISBN 978-954-92515-2-4

Нино Мартолио
Духът на Континента

Комедия в три действия

На Франко

Нино Мартолио

Нино Мартолио е роден през 1870 г. в Белпасо, Катания в семейството на журналист и начална учителка. Писател, драматург, поет, журналист и актьор, на деветнадесет годишна възраст публикува поетичните си творби в основания и ръководен от него сатиричен вестник *Д'Артанян*. Но освен възторзите от поезията, атаките във формата на сонети срещу известни личности в Катания му спечелват много врагове, съдебни спорове и дори двадесетина дуела. В същия вестник - като истински патриот - има възможност да вземе открито страна в защита на диалектната литература (подобно на много други негови съмишленици в различни италиански региони) и страстно мечтае да създаде местна театрална трупа, с която да пътува из Италия и чужбина, като разказва случки и описва картини от Сицилия, на езика на сицилианците. Това е трудно осъществима задача, оплаква се самият Мартолио, поради две основни пречки - липсата на актриси за женските роли и липсата на качествени произведения.

Чест посетител на известния тогава *Театро Макиавели* близо до *Пиаца Университà*, той се сближава с двамата кукловоди Анджело Грасо и неговия син Джовани, кои-

то по това време ръководят театъра. Малко преди 1888 г. Грасо решава да замени куклите с живи артисти - постигайки небивал ефект от гледна точка на спектакъла и на комичните сцени.

Мартолио разказва как по време на едно представление актьорите в ролята на рицари и сарацини вложили такава страст в размяната на бойни удари, че финалните реплики били изиграни в болницата.

Впоследствие Джовани Грасо внимателно променя театралния репертоар постепенно превръщайки го в подобие на вариететен спектакъл – с песнички, комични сценки и подходящи реплики той се изявява вече и като актьор заедно с известния по това време Анджело Муско.

Впечатлен от неговите изпълнения Мартолио му предлага да стане водещата фигура в отдавна замислената *Компания Театрале Сичилиана*, която официално представя през 1903 година.

През 1893 г. самият той прави своя театрален дебют като автор и актьор, като се превъплащава в една мъжка и една женска роля в комедията „*И Чивитоти ин Претура*“.

След многобройни житейски и сценични перипетии, Мартолио успява да създаде три театрални компании през следващите години.

През 1915 г. написва най-известната си комедия *Духът на Континента*, силно повлиян от Луиджи Пирандело, с когото го свързва дългогодишно приятелство. Това е плодотворно време за драматурга, раждат се други комедии, които се играят с успех и днес, пропити от неподражаемия хумор на Сицилия.

В този период изгрива седмото изкуство. Нино Мартолио е режисьор на четири филма, които за съжаление не са достигнали до нас. Още преди руските, френски и

италиански новаторски идеи, неговият стил се счита за предвестник на неореализма в киното.

Умира на 15 септември 1921 година в Катания на петдесет и една години.

Комедията се превежда за първи път в България.

Нино Мартолио написва *Духът на Континента* в характерния за началото на миналия век стил, използвайки типичния сицилиански, който се говори в Катания, и по този начин наистина успява да запази местния колорит и очарование, предавайки го и на съвременната публиката чрез репликите на своите герои.

ДЕЙСТВАЩИ ЛИЦА

Дон Кола Душу („Континента“)	45 години
Госпожа Марастелла, негова сестра, съпруга на	40 години
Дон Лучину Фару	46 години
техни деца	
Микилину	19 години
Клементина	17 години
Мила Милорд, с истинското си име Кончетта	25 години
Сканнапиеко	
Поручик Галиено Галетти	27 години
Дон Либориу Папаларду	50 години
Донна Микела, негова съпруга	45 години
Дон Филадельфу Вагалà	55 години
Донна Сарина, негова съпруга	30 години
Донна Кунчетта, негова тѝца	50 години
Чечè Сантимитру	25 години
Дериу Раписарда	35 години
Сасà Ланцафами	27 години
Прислужник в Салона на приятелския кръжец	40 години
Слугинчето на Дон Кола	18 години
Орацу, носач в хотела	20 години
Гайдар	50 години
Полицейски наместник	40 години
Граждани от двата пола, както и деца	

Градче във вътрешността на Сицилия, по наши дни.

Авторът държи да се спазят точно всички ремарки и пояснения под този текст.

ПЪРВО ДЕЙСТВИЕ

Трапезарията в къщата на Дон Лучино. Коридор в дъното, врата отдясно и друга отляво. До вратата отдясно има прозорец, който гледа към улицата.

Маса в средата на стаята покрита с жакардена покривка. Шкаф, бюфет, малък диван, фотьойли, столове с облегалки за ръцете и обикновени столове, часовник с маха̀ло, картини на стените и т.н.

Към края на октомври.

СЦЕНА I

Госпожа Марастелла, Дон Лучину, Клементина и Микилину

МАРАСТЕЛЛА. *(едра набита жена, властна, деспотична, сурова, облечена семпло, с нетърпящ възражение тон към сина ѝ Микилину, нетърпеливо)* — Ама пристигна ли най-сетне пощенската кола?

МИКИЛИНУ. Пристигна, пристигна, колко пъти да повтаря?

ДОН ЛУЧИНУ. А вуйчо ти?

МИКИЛИНУ. Все тая песен!... Пристигна, пристигна!...

МАРАСТЕЛЛА. *(заплашително)* — Ах че калпазанин, гледай да не ти зашлевя някоя песен...

ДОН ЛУЧИНУ. *(почти едновременно)* — Внимавай какви ги говориш, ама че тарикат...

МИКИЛИНУ. *(отдалечавайки се, за да избегне плесниците)* — Като ме карате да повтарям едно и също нещо сто пъти!... Как да ви накарам да разберете, че вуйчо Кола пристигна с колата?...

ДОН ЛУЧИНУ. Ами като е пристигнал, защо не е тука, тука с тебе?

МИКИЛИНУ. Ами откъде да знам?... Каза ми: ти върви напред аз сега идвам...

МАРАСТЕЛЛА. Виж ти какъв глупав момчурляк бил това нашият син..! А къде го остави?... Колата къде го свали?...

МИКИЛИНУ. На площада...

МАРАСТЕЛЛА. А защо не е поискал да го остави вкъщи, както винаги?

МИКИЛИНУ. Откъде да знам!... Питайте него, ваша милост.

ДОН ЛУЧИНУ. Ами защо го остави, будала?

МИКИЛИНУ. (*с досада*) — Я ги гледай ти! Като ми каза: ти тръгни напред, какво да му отговоря: не, не искам да тръгна?

МАРАСТЕЛЛА. Ами не можа ли да усетиш, че нещо не е наред, че е странна тая работа с тръгването напред, след като шест месеца го е нямало?... Не ти ли дойде наум, че не трябва да го оставяш, а да му помогнеш да свали куфарите поне?...

КЛЕМЕНТИНА. Кога ли Микилину е свършил нещо като хората?...

МИКИЛИНУ. (*към сестра си*) — Ще ти фрасна една, да знаеш, глупачка! (*като я заплашва*)

КЛЕМЕНТИНА. (*като се отдръпва*) — Значи съм глупачка, така ли?

ДОН ЛУЧИНУ. (*строго*) — Стига, престанете, хлапетии!... (*към Микилину*) — Кой беше в колата с вуйчо ти?...

МИКИЛИНУ. Имаше една... не е нашенка..., донна Кунчетта а Базинера, общинският секретар... вуйчо... и една красива госпожа от Континента...

ДОН ЛУЧИНУ. Две ли бяха дамите чужденки?...

МИКИЛИНУ. Не, една.

МАРАСТЕЛЛА. Ами че ти каза първо, една дама, коя-

то не е нашенка и след това една от Континента...

МИКИЛИНУ. Не, погрешка може да съм я споменал два пъти, но беше само една...

МАРАСТЕЛЛА. (*гледа мъжа си изпитателно, и*) — Ти отиди да го посрещнеш, Лучину, кой знае какво се е случило!... Може още да не е добре, а това магаре вместо да му помогне, го оставил сам...

МИКИЛИНУ. (*с раздразнение*) — Какво да се е случило?... Какъв ти болен!... Отпрал едно лице като на поп, такова!... (*прави съответния жест*).

МАРАСТЕЛЛА. Ами тогава защо не идва?... Къде е спрял?

ДОН ЛУЧИНУ. Хайде, стига, отивам аз (*отпраща се към коридора, но като стига до прага възкликва*) — А, ето го!... Кола!... (*отива към шурей си. Иззад кулисите*) — Красавец ми той, благословен да си!... ... (*чува се шум от целувки, Марастелла и Клементина отиват да посрещнат Дон Кола, сияещи, но той се появява на прага прегърнат с Дон Лучину*).

СЦЕНА II

Дон Кола и горespoменатите

ДОН КОЛА. (*влиза облечен с пардесю пристегнато отзад с колан, широкопола шапка с лентичка завързана на тила, гети върху обувките, камшиче, ръкавици и златен ръчен часовник* — Следва го носач, който носи голяма кутия за шапки и друга много дълга кутия — Кара го да ги остави на масата, дава му бакшиши и го освобождава, след това прегръща сестра си) — Марастелла!...

МАРАСТЕЛЛА. (*като го притиска до гърдите си*) — Кола!... Ей на, истина е!... И още толкоз си станал, благословен да си!... Честити и блажени парите дето си ги изхарчил навън!...

ДОН КОЛА. (*като се освобождава от сестра си и прегръщайки племенницата си*) — Ако бях останал тук, скъпи мои, дон Мариану Биритта... щеше да ми драсне

чертата и хайде!... Добър лекар си имаме, няма що!... Можем да се гордеем с него!... „Лумбаго, колики, разширен стомах, вътрешен липом... всичките ги изброи серсема, само не и върното!... Свалям шапка на лекарите в Рим, за Бога!... С трима се консултирах и веднага щом ме прегледаха и тримата, като че се бяха наговорили, ппа!... Казват ми: вие любезни господине, сте били засегнат!

МАРАСТЕЛЛА. Засегнат ли?... Мадонна!...

ДОН КОЛА. Ако бяхте дошли четиредесет и осем часа по-късно, казва, по това време вече да...

КЛЕМЕНТИНА. *(плахо и притеснено)* — По това време вече да?...

ДОН КОЛА. *(прави с пръсти знака за кончината)*.

КЛЕМЕНТИНА. *(избухва в плач. Марастелла избърсва една сълза, всички са развълнувани)*.

МАРАСТЕЛЛА. *(като прегръща брат си)* — Горкият Кола! *(към Клементина)* — Хайде стига, какво плачеш сега щом се прибра здрав здравеничък, слава Богу!...

ДОН КОЛА. *(като продължава)* — Вашата болест, казва, уважаеми господине, е в апендикса...

МАРАСТЕЛЛА. В анекса?...

МИКИЛИНУ. Какво, към вестника ли, ваша милост?...

ДОН ЛУЧИНУ. Да мълчите, магарета такива!...

ДОН КОЛА. *(като продължава)* — И вие пристигнахте навреме, за да се оперирате.

КЛЕМЕНТИНА. Да се оперира?

ДОН КОЛА. Разбира се: от апендисит.

МАРАСТЕЛЛА. Каква ли ще да е била тази болест?... Какъв е този петльо сит?...

ДОН КОЛА. Да, да петльо перест!... Апендикс!... Апендиксът е една тръба... Така, разбира се... Една излишна тръба, разположена в коремната кухина... Тази тръба се поврежда и се налага да се махне... Докато е спокойна се нарича апендикс, като се възбуди – апендисит.

ДОН ЛУЧИНУ. И направи ли си операцията?...

ДОН КОЛА. Ами как не?... Лапаратомия под упойка!... Разсякоха ме като агне, отрязаха ми апендикса и ме затвориха като варел с олио.

МАРАСТЕЛЛА. Пресвета Дево, и къде?... В болницата ли?

ДОН КОЛА. В една частна клиника. Обслужване, каквото не може и да сънувате. Лекарци, съдействие, сестри... В навечерието на операцията ме обляха със спирт...

МИКИЛИНУ. Вие черешките ли бяхте?

ДОН ЛУЧИНУ. Да мълчиш, калпазанино!... Дезинфекцираха ви с алкохол, нали, Кола?...

ДОН ЛУЧИНУ. Измиха ме целия със спирт, след това ме пъкнаха в едно вълнено одеяло и ме заведоха в операционната зала: Готови?... Готови!... *(прави жест, като че се наточват хирургически инструменти, след това на огромен разрез на стомаха, след което на самото му отваряне)*.

КЛЕМЕНТИНА. *(покривайки лице ужасена)* — Пресвета Марийо!... *(и след това)* — А ваша милост, докато ви разрязваха, вие какво правехте?...

ДОН КОЛА. Играх на трисетти!... Какво можех да правя?... спях!... Нали ви казах че беше лапаратомия под упойка?...

КЛЕМЕНТИНА. И как можахте да спите с тия болки?

ДОН КОЛА. Приспаха ме, миличка... сложиха ми една маска...

МАРАСТЕЛЛА. Маска?... Ама защо, за да не гледате ли...

ДОН КОЛА. Не, маска от марля... А над маската сложиха шише с хлороформ и започнаха да пръскаат...

КЛЕМЕНТИНА. А, с Калифорния ли ви приспаха?...

ДОН КОЛА. Не, с Парагвай!... Хлороформ, дъще, опиум, опиум!... И ми казват: бройте, бройте от едно до сто, силно... А междувременно пръскаха!... „Едно, две, три... че... тири... пее... т. шеее... ст!... Заспах без да усещам нищо повече... Когато се събудих бях целият повит като

бебе на четирийсет дни... След една седмица (*става и започва да ходи*) — бях ей такъв, здрав като бик, и с един апетит!...

МАРАСТЕЛЛА. След седмица?... Чудо, господо!... Бог да им въздаде добро на тия доктори от Рим, дано!

ДОН КОЛА. Друг свят, господо, други страни, друга култура, друг дух!... И въобще (*обръща се към всеки един поотделно*) — ти още имаш брат, ти шурей, вие деца — вуйчо, защото ме осени мисълта да избягам оттук и да отида на Континента!...

МАРАСТЕЛЛА. Благословен да е Континента!...

ДОН КОЛА. Ако не беше тази идея сега да съм вече под земята!

МАРАСТЕЛЛА. Да не дава Господ!... (*към Клементина*) — Отиди да вземеш шапчицата с помпона на вуйчо си.

ДОН КОЛА. (*като спира племенницата си, която вече тръгва*) — Не, не, за Бога, спри Клементина...

ДОН ЛУЧИНУ. Не искаш ли да си я сложиш?

ДОН КОЛА. Вече не нося... Шапка с помпон къщи — просташко е, селско...

МИКИЛИНУ. (*инстинктивно си сваля каскета и го слага в джоба си*).

ДОН ЛУЧИНУ. Ама за тебе, нали все настиваш...

ДОН КОЛА. Лекува се настинката, със студени душове.

КЛЕМЕНТИНА. (*гордо*) — През това време, докато ваша милост не беше къщи, направих една... квадратна, папска, цялата избродирана...

ДОН КОЛА. (*като я милва*) — Мерси, но не нося, вече въобще не слагам... Дай я, дай я на баща ти, че сме една мярка...

ДОН ЛУЧИНУ. (*шеговито*) — Ами да, дай я на баща ти, нали е прост и селянин.

ДОН КОЛА. Не, Лучину, не се хващай за думата!... Ти каквото искаш прави, но вълнена шапка къщи няма ни-

кога повече да сложа... На Континента, където е наистина студено – шапки ни с помпон, ни папски – нищо. Смешни неща са това, на хиляда години веднъж ще ги видиш на главата на някой старик, плешив като диня...

ДОН ЛУЧИНУ. *(на свой ред си сваля каскета)*.

ДОН КОЛА. А на главите на момчетата няма нищо, нищичко, не и на шега.

ДОН ЛУЧИНУ. Че ние да не сме момчета?...

ДОН КОЛА. Слушай, не знам как се чувстваш ти, но колкото до мен...

КЛЕМЕНТИНА. Наистина, вуйчо, изглеждате като момче, вярно, вярно!... Да знаете — ако пожелаете може и да се ожените...

МАРАСТЕЛЛА. *(строго)* — Мълчи, глупачке!

ДОН КОЛА. И защо да е глупачка?...

МАРАСТЕЛЛА. Защото така!... Не са неща за нейните уста...

ДОН КОЛА. Кой?... Какво изрече, неприлични думи ли?

МАРАСТЕЛЛА. Тия приказки за женене, не са за устата на момиче...

ДОН КОЛА. *(с ръце в косите)* — Ей това е болното място! Ето го болното място на тази земя!... Ето това е Сицилия!... Кой ли ще се обърка?... Сега те питам аз тебе, ти като стар човек...

МАРАСТЕЛЛА. *(засегнато)* — А, аз съм била стара!... Че как така ти си по-голям от мене, пък се чувстваш момче...

ДОН КОЛА. Искам да кажа: че си зряла, че си майка с деца, стига де... Искам да разбера?... Щом Клементина е на осемнайсет години!...

МАРАСТЕЛЛА. Още не ги е навършила, остават три месеца...

ДОН КОЛА. Седемнайсет... седемнайсет и нещо... Ако утре ѝ се случи някоя добра партия за женене, какво ще направиш, няма ли да я ожениш?

МАРАСТЕЛЛА. Това е съвсем друго нещо...

ДОН КОЛА. Не, нещото е все същото, и моралът на тази страна е все същият: едно момиче може да се ожени, да, но не може да говори за брака!... Неща, които само тук могат да се чуят!... Ами оставете ги да говорят, оставете момичетата да развържат езиците, обиграйте ги, нека да захитреят, че като се оженят, след това да знаят какво трябва да правят!...

МАРАСТЕЛЛА. (*като го прекъсва, скандализирана*) — А браво, каква нова мода си донесъл от Континента!... Остави ни ти нас да си живеем както сме си живели досега, хорицата на Сицилия...

ДОН КОЛА. И ни остави да умрем както сме мрели, като къртици, като пантелерийски магарета, така ли? (*към Микилину, който е отворил прозореца*) — О, не, затвори този прозорец, че ще настина!...

ДОН ЛУЧИНУ. Ами тогава, скъпият ми шурей, сложи си шапчицата, която племенницата ти направи.

ДОН КОЛА. Не, казах ти, не (*Микилину затваря*).

ДОН ЛУЧИНУ. Ами че тука, кой те вижда?

ДОН КОЛА. Между другото, да стоиш с шапка в присъствието на дами е просташко.

ДОН ЛУЧИНУ. Ами че кои са тези дами? Сестра ти и племенницата ти?... Хайде де, Кола, каква нова мода донесе, а?...

МАРАСТЕЛЛА. Да, за нас си е нещо смешно, наистина.

ДОН КОЛА. (*към Дон Лучину*) — Всички жени се уважават, като се започне с тези у вас ако не искаш да минеш за недодялан и дебелак. Ще ми седа ви накарам да постоите няколко години на Континента... Ще се върнете променени и ще наведете глава от срам като си помислите как сте живели досега с убеждението, че сте цивилизовани хора!

МАРАСТЕЛЛА. (*за да смени темата*) — С яденето, Кола, какво е положението?...

ДОН КОЛА. Наред е, ти не му мисли.

МАРАСТЕЛЛА. *(изненадана и огорчена)* — Ял ли си?...

ДОН КОЛА... Да... закусих обилно в Катания, в гостилницата на гарата.

ДОН ЛУЧИНУ. *(като Марастелла)* — Приготвили сме ти един хубав бульон...

МАРАСТЕЛЛА. Заколих една кокошка, голяма колкото цяла къща!...

ДОН ЛУЧИНУ. Здраве да е, Марастелла, не се ядосвай... Ще си я вземе довечера, преди вечеря, нали Кола?...

ДОН КОЛА. *(неловко)* — Нищо, засега... не мислете за тези работи *(развързва дългата кутия сложена на масата, отваря я и я подава на Дон Лучину)* — Дръж, ето, зетко...

ДОН ЛУЧИНУ. *(изважда отвътре дванадесет подбрани вратовръзки)* — Ама какво да ги правя толкова много вратовръзки?... *(посочвайки своята)* — Че тази ми трае вече две години!...

ДОН КОЛА. Затова можеш да я сложиш за подпруга на магарето без да има нужда да я смазваш!... *(гледа я и сбръчква нос)* — Ама че сте загубени хора!... Сменяй една на всеки два месеца, хайванино, и се носи като чист човек.

МАРАСТЕЛЛА. Ще си ги поделиш със сина ти, Лучину...

МИКИЛИНУ. Да, татко, че имах нужда от малко вратовръзки.

ДОН КОЛА. За теб има нещо друго *(вади от джоба на пардесюто една кутия за цигари от ароматно дърво, с тънка връвчица направена като фитил, дълга)* — Вземи!...

МИКИЛИНУ. *(като я разглежда, не много уверено)* — А това, за рязан тютюн ли е?...

ДОН КОЛА. Ами, за рязани кюлоти.

ДОН ЛУЧИНУ. Какво магаре е това момче!... Не вижда ли че е портмоне със секретна закопчалка?

ДОН КОЛА. (*смее се*) — Какви ги говориш, Лучину?... Това, скъпи племеннико е кутия за цигари, а това е фитилът (*показва*) — Взема се цигарата и се слага в устата, затваря се пак кутията, пали се фитила... след като е запален, колкото и силен вятър да има не може да угасне... Могат да си запалят хиляда души... След като са запалили всички, прибира се фитила... едно, две, три и кутията се слага в джоба (*дава отново кутията на Микилину, който я слага в джоба си, сияещ*).

МИКИЛИНУ. Благодаря, вуйчо!...

МАРАСТЕЛЛА. Ама наистина какви хубави неща има горе на Континента!...

ДОН КОЛА. Горе долу като тук, където често не се намира и восъчен кибрит (*взема кутията за шапки, отваря я и вади една шапка с бомбе и широка периферия по последна мода*) — Ела, Клементина.

КЛЕМЕНТИНА. Ах, вуйчо, какво желаете?... (*приближава се към него*).

ДОН КОЛА. Стой изправена... Не се криви на една страна като килната гемия!... (*наглася ѝ шапката*) — Не прави гримаси и стой без да мърдаш (*вади друга шапка по-конусовидна, също по модата*) — Госпожа сестра ми, така... Главата изправена, изправена!... Погледът нагоре... Не се изгърбвай!...

МАРАСТЕЛЛА. Хайде сега, Кола, какво правиш?... Нали знаеш, че нося шал!?... Какви ти шапки за мене!...

ДОН КОЛА. Затова приличаш на някоя маман, а ти си дама!...

МАРАСТЕЛЛА. Между другото така си нося обета...

ДОН КОЛА. Ти вместо да носиш обета, носи шапката и ще правиш друго впечатление!... Какво общо има, не мърдайте, майка и дъщеря (*вади от дъното на кутията две животинчета или по-точно две кожи с косъм и ги завързва около врата на двете жени, като им ги наглася върху раменете и талията, след това ги гледа със задоволство*) — Честно, Лучину, не са ли така друго нещо?...

(към жените) — погледнете се в огледалото и вижте дали не сте придобили друга физиономия, друг дух, хайде!... Сякаш сте две жени от Континента! (Дон Лучину и Микилину, наблюдавайки ги, се подсмивват).

ДОН ЛУЧИНУ. (шеговито) — Да, Марастелла винаги е имала северняшки дух!...

ДОН КОЛА. Не обиждай така, за твое сведение са избрани от една персона ком ил фо, с много вкус и истински европеец.

МИКИЛИНУ. О, мамо, ваша милост, само да видите колко сте красива... (смее се).

МАРАСТЕЛЛА. Млъкни калпазанино!... Вместо да се правиш на глупак, върви да вземеш куфарите на вуйчо си!... (към Дон Кола) — В колата ли ги остави?...

ДОН КОЛА. (объркано) — Мисля... (към Микилину) — Ела тука, никъде няма да ходиш!...

МАРАСТЕЛЛА. Как, така мисля?... Не си ли сигурен?...

ДОН КОЛА. Не се безпокой, няма да се загубят.

МИКИЛИНУ. Тогава отивам да ги взема...

ДОН КОЛА. Казах ти да не мърдаш!... (към сестра си, смутено) — Засега... не ми трябват...

ДОН ЛУЧИНУ. Да, но защо ще ги оставяш в колата?... Странно!...

МАРАСТЕЛЛА. Особено този фйтонджия „Палави очички“ да му нямаш вяра... Микилину, върви да ги вземеш!...

ДОН КОЛА. (отривисто) — Ама не, казвам ви, не!... (както по-горе) — Куфарите са на сигурно място, не се тревожете...

МАРАСТЕЛЛА. По-сигурно от твоята къща?... Кола!... Да не би да си имал някакво прекеждие по пътя и да не казваш?...

МАРАСТЕЛЛА. Кола, какво ти се е случило, говори!... Какво ти е?...

ДОН КОЛА. Нищо... Не виждаш ли че съм като росна китка?...

МАРАСТЕЛЛА. Ами тогава?...

ДОН ЛУЧИНУ. Кола, да не би да са ви нападнали по пътя и да са ви ограбили?... *(насъбират се всички около него и в това време се чува камбанката на входната врата)* — Кой ли е... Отиди да отвориш, Микилину.

МИКИЛИНУ. *(отива нататък, всички наблюдават внимателно Дон Кола, който е някак нерешителен)*

ДОН КОЛА. Колко трудни въпроси ми задавате!... Така, тутакси, не мога да приказвам...

МАРАСТЕЛЛА. Ти да видиш, майко мила, значи вярно е! Кой знае какво ти се е случило?... Говори за Бога, говори!...

МИКИЛИНУ. *(връщайки се преbledнял)* — Татко...

ДОН ЛУЧИНУ. Кой беше, какво стана?...

МИКИЛИНУ. *(със смутен вид)* — Полицейският наместник...

ДОН ЛУЧИНУ. Полицейският наместник?... И какво иска от нас?...

МАРАСТЕЛЛА. *(като хваща Кола)* — Марийо прескръбна!... Наместникът? Какво си направил, Кола?... Какво ти се случи?... Откъде накъде Полицейският наместник в нашата къща?...

ДОН ЛУЧИНУ. Кола, какво стана? Свети Боже, говори!...

ДОН КОЛА. *(с досада)* — Ама нищо, нищо, ви казвам!... Откъде да знам за Наместника?... Кого търси?...

МИКИЛИНУ. Вас, вуйчо!...

КЛЕМЕНТИНА. *(като избухва в плач)* — Ах, вуйчо, вуйченцето мое!... Сега ще ви арестуват!...

ДОН ЛУЧИНУ. *(към Микилину)* — А ти каза ли му, че е вкъщи?...

МИКИЛИНУ. Откъде да знам аз!...

ДОН ЛУЧИНУ. *(енергично, като хваща Дон Кола за ръката)* — Кола!... Със зет си ли няма да споделиш?...

МАРАСТЕЛЛА. *(отмествайки съпруга си)* — Не, не, със сестричката си Кола, с твойта кръв, говори!...

ДОН ЛУЧИНУ. (*като отмества съпругата си*) — Какво общо има кръвта?... Аз съм мъжът!... Говори, Кола!...

ДОН КОЛА. (*по-скоро объркан отколкото склонен да говори*) — Ама искате да полудея ли?... Откъде да знам аз?...

ДОН ЛУЧИНУ. (*към Марастелла*) — Хайде, отиди ти при Наместника, не го оставяй в салона (*докато Марастелла отива*) — Кола, говори, не се прави на мъж пред мене!...

КЛЕМЕНТИНА. (*както по-горе*) — Ох, горкият вуйчо Кола!... Откъде ли ни дойде този страшен огън, днес?!

ДОН КОЛА. Замълчи, защо плачеш, като няма нищо?... Пуснете го да влезе този Наместник, какво ли иска?...

МАРАСТЕЛЛА. (*отвътре*) — Ако обичате влезте, господин Полицейски наместник... Кажете на мен, за Бога, какво се е случило на брат ми?

СЦЕНА III

Полицейският наместник и гореспоменатите

ПОЛИЦЕЙСКИЯТ НАМЕСТНИК. (*като влиза, предвождан от Марастелла*) — Нищо, госпожа, не се тревожете, само за момент!...

МАРАСТЕЛЛА. Но вижте, как така Полицейският наместник в нашата къща...

ПОЛИЦЕЙСКИЯТ НАМЕСТНИК. Простете, госпожо, моля за извинение всички, но не можех да не дойда и да не обезпокоя господин Дон Кола... Съжалявам много, че ви притесних точно когато си правехте тоалета.

МАРАСТЕЛЛА. (*спомняйки си, че е още с шапката и животинчето върху пеньоара*) — Моля ви се, че съм и аз една, кой да мисли повече за това?... Видяхте ли как се изложих! (*сваля си шапката и кожата и като ги оставя, към дъщеря си*) — Свали си тези неща от врата! (*към Наместника*) — Какъв ти тоалет, господин Наместник!... Кажете ни какво се е случило, за Бога... Какво е сторил брат ми?...

ДОН КОЛА. Какво да съм направил, с твоите глупости!... Нищо!...

ПОЛИЦЕЙСКИЯТ НАМЕСТНИК. Нищо, нищо, има право Дон Кола.

ДОН КОЛА. *(успокоен)* И търсите мен, кавалиере?... Заповядайте, седнете.

ПОЛИЦЕЙСКИЯТ НАМЕСТНИК. *(като сяда)* — Да, търся Вас, но не исках в никакъв случай да безпокоя толкова...

ДОН КОЛА. Кажете, кажете си думата... Обяснете.

ПОЛИЦЕЙСКИЯТ НАМЕСТНИК. Една информация, обикновена информация, ако обичате.

ДОН КОЛА. От мен?... За какво се отнася? Кажете!

МАРАСТЕЛЛА. А, случаят с куфарите, нали господин Полицейски наместник?...

ПОЛИЦЕЙСКИЯТ НАМЕСТНИК. Какви куфари?

ДОН КОЛА. Какви куфари, какви ги разправяш на този почтен господин?...

ПОЛИЦЕЙСКИЯТ НАМЕСТНИК. *(като гледа всички, неуверено)* — Не знам дали ще е подходящо да говоря пред всички...

ДОН ЛУЧИНУ. Ние сме неговото семейство!... Всички сме роднини, нали знаете?

ДОН КОЛА. За секретни дела ли става дума?...

ПОЛИЦЕЙСКИЯТ НАМЕСТНИК. Не.

ДОН КОЛА. Служебни?

ПОЛИЦЕЙСКИЯТ НАМЕСТНИК. И това не.

ДОН КОЛА. Е, тогава кажете... говорете, говорете на часа, без колебание!...

ПОЛИЦЕЙСКИЯТ НАМЕСТНИК. Ето... Вие, уважаеми господин Душо сте пътували заедно с една млада дама, която е пристигнала с вашата кола... *(Всички се втренчват в Дон Кола)*.

ДОН КОЛА. *(отначало недоволно, гледа сестра си и зет си, а след това, уверено)* — Да, една изискана дама... от Романя.

ПОЛИЦЕЙСКИЯТ НАМЕСТНИК. Сигурен ли сте, че е от Романя?...

ДОН КОЛА. Е, да... Самото име ви го подсказва: Милла Милорд.

ПОЛИЦЕЙСКИЯТ НАМЕСТНИК. Именно защото я наричат така, аз се съмнявам, че това е истинското ѝ име!... А да не би пък да става дума за боен псевдоним?

МАРАСТЕЛЛА. *(живо)* — Клементина, хвърли едно око на донна Мена, в кухнята... бягай!...

ДОН КОЛА. *(докато Клементина се отдалечава бавно и с възбудено любопитство към кухнята, наляво)* — Боен?... Но простете, нали жените не отиват на фронта!...

ПОЛИЦЕЙСКИЯТ НАМЕСТНИК. Искам да кажа артистично име, като за кафе-спектакъл, така де...

ДОН КОЛА. *(като не пропуска да забележи впечатлението, което тези думи правят на сестра му и на зет му и улавя наблюдателните погледи и учудването им)* — Не господа, това е нейното истинско име... Тя е сираче от баща полковник от инженерните войски и графиня Верцелини.

ПОЛИЦЕЙСКИЯТ НАМЕСТНИК. Пълнолетна?

МАРАСТЕЛЛА. *(гледа брат си и му прави знаци, като че иска да му каже: но за всичко това защо пита теб?)*

ДОН КОЛА. *(смутен и леко раздразнен)* — Може би... така мисля... да.

ПОЛИЦЕЙСКИЯТ НАМЕСТНИК. Може би, така мислите или да?... Решете.

ДОН КОЛА. Да... След като пътува сама, това значи че е еманципирана и следователно пълнолетна... Но вие, извинете, защо искате да знаете?...

ПОЛИЦЕЙСКИЯТ НАМЕСТНИК. Това позволете да премълча, засега... И... ако... не възразявате, за какво е дошла тук?...

ДОН КОЛА. *(след като е отправил поглед към сестра си и зет си, които се кръстят, слисани)* — Кавалиере, този разпит, вий защо не го направите на госпожата?...

МАРАСТЕЛЛА. Ами да!... Вярно!...

ПОЛИЦЕЙСКИЯТ НАМЕСТНИК. Направих го... И именно затова съм тук.

ДОН КОЛА. (раздразнено) — Направили сте ù го?... И с какво право, извинете?...

ПОЛИЦЕЙСКИЯТ НАМЕСТНИК. (*обидено*) — Господин Душо, щом съм го направил, значи съм имал правото да го сторя.

ДОН КОЛА. Но по каква причина?

ПОЛИЦЕЙСКИЯТ НАМЕСТНИК. Не съм длъжен да ви кажа.

ДОН КОЛА. (*раздразнено, като става*) — А пък аз не съм длъжен да ви кажа каквото и да било и съжалявам, впрочем, говорих твърде много!...

МАРАСТЕЛЛА. (*грижовно, като се доближава до него, тихо*) — Какво има, Кола?... Що за птица е този Наместник?

ДОН КОЛА. (*тихо към сестра си*) — Наместникът, наместникът!... Какво толкова си въобразявате че е, един Полицейски наместник?... Сега ще ти покажа как ще го подреда аз (*към Полицейския наместник, който също е станал*) — Щом вие сте Полицейският наместник, скъпи господине, аз пък идвам от Рим! От столицата, разбрахте ли?

ПОЛИЦЕЙСКИЯТ НАМЕСТНИК. Разбрах, разбрах, дон Кола!... Искях да проявя любезност към вас, а вие я приемате така... не ми остава друго, освен да поискам извинение и да си тръгна за да да изпълня моя дълг. После обаче не бива да се оплаквате!...

ДОН КОЛА. Но извинете, вие какво желаете от мен?...

ПОЛИЦЕЙСКИЯТ НАМЕСТНИК. (*като че сваля товар от плещите си*) — Госпожата, нанесе удар с чадъра си в лицето на дон Гасперино Салимбене, синът на Кмета.

ДОН КОЛА. (*като подскача от изненада*) — Кога?

ПОЛИЦЕЙСКИЯТ НАМЕСТНИК. Преди малко.

ДОН КОЛА. Къде?

ПОЛИЦЕЙСКИЯТ НАМЕСТНИК. В чакалнята на хотела.

ДОН КОЛА. А защо?

ПОЛИЦЕЙСКИЯТ НАМЕСТНИК. Защото... — казва тя — дон Гасперино ѝ се натрапвал.

ДОН КОЛА. Браво!

ПОЛИЦЕЙСКИЯТ НАМЕСТНИК. На кого, на дон Гасперино?

ДОН КОЛА. Не, на Милла... на госпожата... А ако бях там и аз, щях да се присъединя!... Тя с чадъра, аз с бастуна!...

МАРАСТЕЛЛА. *(и Лучину се гледат смаяни и следят разговора на брата и шурей ужасени)*.

ПОЛИЦЕЙСКИЯТ НАМЕСТНИК. Аз съм тук, уважаеми господин дон Кола, защото госпожата ми каза че вие я покровителствате и гарантирате за нея...

ДОН ЛУЧИНУ. Микилину, вземи, отиди да ми купиш унция тютюн, първо качество *(слага му парите в ръката и го подбутва към масата, първо бавно след това почти със сила, тъй като младежът се спира за да слуша)*.

ПОЛИЦЕЙСКИЯТ НАМЕСТНИК. Вярно ли е или става дума за някакво шикалкавене?

ДОН КОЛА. *(ядосан общо взето от всичко и на всички)* — Ами ако не е вярно?

ПОЛИЦЕЙСКИЯТ НАМЕСТНИК. Трябва да накарам да я върнат обратно веднага.

ДОН КОЛА. *(извън себе си от яд)* — Но поради каква причина?... По силата на кой закон?... С какво право?... Извинете, как така вие, длъжностно лице в обществената безопасност, се поставяте на заповедите на някакъв хлапак и превишавате правата си за да му угодите?... Може би защото е син на Кмета?... На първата власт в града?... Но на кой свят живеем, господин Полицейски наместник, моля ви се, хайде де, чак пък толкоз!

ПОЛИЦЕЙСКИЯТ НАМЕСТНИК. Слушайте, какъв е моят дълг не може да ме учи никой; щом сбъркам – ще си платя...

ДОН КОЛА. Но вие правите груба грешка, скъпи кавалиере!... Става дума за една изискана и безупречна дама, която ако си е позволила да се развихри с чадъра, значи че този палячо я е предизвикал крайно много!...

ПОЛИЦЕЙСКИЯТ НАМЕСТНИК. Но в такъв случай, скъпи дон Кола, трябва да приема за вярно, онова което госпожата ми каза за вас...

ДОН КОЛА. Какво ви каза?

ПОЛИЦЕЙСКИЯТ НАМЕСТНИК. Че вие я покровителствате и гарантирате за нея...

ДОН КОЛА. *(поглежда първо сестра си, после зет си, твърде смутени, набира кураж на бърза ръка и възкликва)* — Като за себе си!...

МАРАСТЕЛЛА. *(на себе си)* — Жива да не бях!...

ДОН ЛУЧИНУ. *(както горе)* — Ще падна!...

ДОН КОЛА. *(който ги е забелязал и чул, повтаря високо, на срички)* — Като за себе си!...

ПОЛИЦЕЙСКИЯТ НАМЕСТНИК. Разбрах. Щом е така, не ми остава нищо друго освен да ви помоля за извинение и да си тръгна *(става)* — Госпожо!... Господин дон Лучину... Господин Душо... довиждане на всички вас! *(всички се покланят)*.

МАРАСТЕЛЛА. *(тихо към Лучину)* — Думи нямам, сили нямам!...

ДОН КОЛА. *(преди Полицейският наместник да прекрати прага)* — Извинете, кавалиере... Това може да ми кажете... Настана ли бъркотия?...

ПОЛИЦЕЙСКИЯТ НАМЕСТНИК. Какво?

ДОН КОЛА. Казвам, имаше ли суматоха, врява в хотела?

ПОЛИЦЕЙСКИЯТ НАМЕСТНИК. Не, ни най-малко.

ДОН КОЛА. Имаше ли трети лица, разни любопитни, глупаци и тъпаци?...

ПОЛИЦЕЙСКИЯТ НАМЕСТНИК. Не, никой.

ДОН КОЛА. Ами тогава вие, извинете, как се оказахте там?

ПОЛИЦЕЙСКИЯТ НАМЕСТНИК. Аз съм там при всяко пристигане на колата, за да наблюдавам движението на чужденците...

ДОН КОЛА. Добре, благодаря!... Между другото, госпожата няма да остане задълго в странноприемницата... Утре ще се прехвърли в дома си и градът ще се научи да я познава и уважава... *(като му стиска ръка)* Свалям шапка, кавалиере!...

ПОЛИЦЕЙСКИЯТ НАМЕСТНИК. На какво?...

ДОН КОЛА. На всичко!... Дори на техния боклук, горе...

ПОЛИЦЕЙСКИЯТ НАМЕСТНИК. Горе, къде?

ДОН КОЛА. На Континента, особено в Рим, дявол да го вземе!...

ПОЛИЦЕЙСКИЯТ НАМЕСТНИК. *(като се смее)* — Е, скъпи дон Кола, повярвайте, целият свят е едно село!... *(покланя се отново)* — *(излиза)*

СЦЕНА IV

Дон Кола, Госпожа Марастелла и Дон Лучину

(След като Полицейският наместник е излязал, съпруг и съпруга остават да се гледат сякаш си задават въпроси един на друг, докато дон Кола, смутен, за да си придаде важност, се разхожда напред назад из стаята и наблюдава крадешком ту Лучину, седнал до стената вдясно, ту Марастелла седнала до тази вляво).

ДОН КОЛА. *(най-накрая, спирайки се и гледайки втренчено сестра си, а след това зет си, възкликва сякаш за да приключи разговора)* — По-добре щеше да бъде да умра, нали?... Сега можеше да съм мъртъв!

МАРАСТЕЛЛА. Мъртъв?

ДОН КОЛА. Ами че как, жив ли?... Мъртъв, погребан и разложен!... Трябваше да умра четиредесет и осем часа след като пристигнах в Рим... Направете сметка... Щяхте да сте в траур от пет месеца и двайсет и седем дни *(ти-*

шина) — Сега щях да съм в гробището, където щяхте да сте ми направили една красива гробница с една красива надгробна плоча: „Гук почиват тленните останки на Никола Душо, земевладелец — Отнет от живите на дата еди коя си... — Лекуван от местния лекар, доктор Мариано Берретта... “ Не, всъщност това дори нямаше да сте го сложили, за да не отнемете хляба от глава на семейство... И щяхте да кажете: умрелият умрял, да мислим за живите!... И така... сега щях да съм в гроба, щяхте да ми носите красиви венци, красиви свеци... (*тишина*) — Но вие не казвате нищо!...

ДОН ЛУЧИНУ. Ами какво да кажем?... Като не знаем накъде биеш!...

ДОН КОЛА. Разрязаха ме на две половини!... (*правейки знак с ръка*) — Отгук дотук!... (*тишина*) — Остана ми белег, да те е страх да погледнеш! (*към сестра си*) — Съжалявам, но въпреки че си ми сестра, си жена, и не мога да ти го покажа... (*към Лучину*) — Но на тебе, като на мъж!... (*приближава се до него почти разкопчавайки сакото и панталоните си*).

ДОН ЛУЧИНУ. (*енергично, като го отблъсква*) — Ама какво правиш, няма нужда, вярвам ти...

ДОН КОЛА. Не, искам да ти дам да пипнеш, може да си помислиш че е шашма... че съм си измислил!...

ДОН ЛУЧИНУ. (*както горе*) — Казах ти, че няма нужда, вярваме ти, вярваме ти...

ДОН КОЛА. Изкараха ми всичко навън, разбирате ли?... (*тишина*) — Ама вие не отваряте уста!...

ДОН ЛУЧИНУ. Ами какво има да кажем, като не обясняваш!...

ДОН КОЛА. Значи... щеше да е по-добре да умра?!

МАРАСТЕЛЛА. Да пази Господ и да варди!... Но сега си добре, благодарим на Бога...

ДОН КОЛА. Да, добре съм, но разберете че... ме отвориха отдолу догоре... Вие сякаш се правите, че не разбирате?...

МАРАСТЕЛЛА. Но какво?... Като не обясняваш!

ДОН КОЛА. Като не ми помагате!... От половин час ме гледате така, като че съм пиле в калчища, и не се сещате!

МАРАСТЕЛЛА. А ти защо не говориш ясно? От какво се страхуваш?... Всички тези приказки за операцията, какво общо имат?

ДОН КОЛА. Ами че имат, как да нямат? Ще разберете, че сега... съм друг... Защото ми обърнаха не само стомаха но ми обърнаха и...

ДОН ЛУЧИНУ. Чувствата, убеждаваме се в това!

ДОН КОЛА. Не, да не прекаляваме... Промениха ми духа, манталитета, това е. И сега вече...

МАРАСТЕЛЛА. И сега вече?...

ДОН КОЛА. Придобих други навици, породиха ми се други нужди.

МАРАСТЕЛЛА. (*иронично*) — Да, нужда от компания, например!

ДОН КОЛА. Сега слушай, скъпа сестро: ако аз, вместо да се върна тук, бях останал в Рим, където се чувствах доста добре — винаги свалям шапка! — ти какво щеше да кажеш?

МАРАСТЕЛЛА. Какво трябваше да кажа? Всеки е свободен да бъде където пожелае...

ДОН КОЛА. И с когото пожелае... А така!... Поемаме във вярната посока!... И така, пожелах да избира средния път: върнах се тук, но за да живея според моите привычки...

МАРАСТЕЛЛА. (*както по-горе*) — Е, да, по привычките на Континента!...

ДОН КОЛА. Които са цивилизованите привычки!

МАРАСТЕЛЛА. (*оживено*) — Сигурно, цивилизоваността се състои в това човек да си доведе жена, за която не знае ни коя е ни що е...

ДОН КОЛА. Крайно изискана!...

МАРАСТЕЛЛА. Крайно изискана... дотолкова, че да предизвика скандал в града!...

ДОН КОЛА. Става дума за многоуважавана личност!...

МАРАСТЕЛЛА. Е да, щом е дошла с теб...

ДОН КОЛА. Че защо?... Кой съм аз?... Казвай!... Лучину, кажи ти!...

ДОН ЛУЧИНУ. Не, някои неща е по-добре да си ги стъкмите като между брат и сестра!...

МАРАСТЕЛЛА. Ох, не ме карай да си отворя устата, Кола!... ти си един застаряващ мъж, така че не можеш да кажеш, че тя се е влюбила в твоята младост, нито пък в твоите прелести!...

ДОН КОЛА. (*жегнат*) — Застаряващ, застаряващ!... Преди всичко, не съм в напреднала възраст, а освен това... чувствам се по-млад от много тукашни младежи — слаба ракия!... (*в този момент влиза отново Клементина*) — И ще го докажа!...

МАРАСТЕЛЛА. (*към дъщеря си*) — Защо се върна, какво правиш тук? Да отидем оттатък!... (*Клементина пак тръгва, повдигайки рамене, нацупена*).

ДОН КОЛА. На Континента, където жените са интелигентни, не правят като тук — да се лепнат за някой младок! На Континента и специално в Рим, жената предпочита да се свърже със зрял мъж, със сериозен мъж, със сенатор, с възрастен депутат... с човек улегнал, прошарен!...

ДОН ЛУЧИНУ. (*понаперен, доближава се до него и го пита*) — Я ми кажи нещо, далеко ли е много Рим?...

МАРАСТЕЛЛА. (*която го чува*) — Защо, какво ти става, май и на теб... някой апендисит?... (*Дон Лучину сяда отново тихомълком*).

ДОН КОЛА. А освен това се питам: защо да е предизвикала скандал в града?... Градът защо не гледа скандала с Викария и донна Роза? (*влиза отново Микилину с пакет тютюн и го подава на баща си*) — Защо не гледа братя Карузо, които за да не делят наследството си делят съпругата...

МАРАСТЕЛЛА. (*като се кръсти*) — Исусе, Исусе, какво приказваш?... (*към Лучину*) — Изведи оттук това момче, изведи го!...

ДОН ЛУЧИНУ. (*избутва навън Микилину, който се*

инати, защото иска да остане, но бива отведен насила).

ДОН КОЛА. *(като продължава разпалено)* — Защо градът не погледне в къщата на дон Филадельфу, че е ведно и с майката и с дъщерята? *(забелязвайки Лучину, който бута навън Микилину)* — Да, изведи го, че да не се усети, момченцето!... Този хубостник, вече ги знае повече от тебе и от мене!...

МАРАСТЕЛЛА. Не ми се вярва, порасна под моя взор!

ДОН КОЛА. И стана по-йезуит и по крив от конска подкова!... Пусни го на воля, нека да пътува, оставете го да ходи с жени, да се отрака и да добие опит!...

МАРАСТЕЛЛА. *(навъсено, веднага след като синът и е излязъл)* — Слушай Кола, с тези идеи дето ги донесе от Континента, разбрах, че е по-добре да изясним нещата. Ти, доколкото разбирам, искаш нов дом, така ли е?

ДОН ЛУЧИНУ. Какви ги говориш, будала? Не си разбрала нищо!...

ДОН КОЛА. Не, струва ми се, че будалата си ти, защото сестра ми е разбрала чудесно... Не трябва да се обиждате... ще ви обичам винаги все тъй!...

МАРАСТЕЛЛА. Какво общо има това!... И кога искаш да си тръгнеш?...

ДОН КОЛА. Сега веднага *(повдига ръкав и гледа малкия си ръчен часовник, демонстративно)* — Остава ми още да си взема една баня!...

МАРАСТЕЛЛА. *(смаяна)* — Баня?... И откъде накъде ще се къпеш?... В края на октомври, моля ви се!...

ДОН КОЛА. *(с чувство на състрадание)* — Отидете в Рим, отидете в Рим и ще видите хората непрекъснато във водата, като ловни кучета!...

МАРАСТЕЛЛА. Добре тогава, по-късно ще ти пратя всичко в странноприемницата.

ДОН КОЛА. Каква странноприемница?... Вкъщи.

ДОН ЛУЧИНУ. И къде е това вкъщи?

ДОН КОЛА. О, и таз добра!... В моята къща! Тази срещу Салона на кръжеца.

ДОН ЛУЧИНУ. А, там ли се връщаш?...

ДОН КОЛА. Не ти ли се струва естествено?

ДОН ЛУЧИНУ. Не толкова естествено, всъщност.

ДОН КОЛА. А защо?

ДОН ЛУЧИНУ. Понеже беше казал, че тази къща ще я дадеш зестра на Клементина...

ДОН КОЛА. Е, да не би да се жени?... Като се ожени, ще изляза аз, ще влезе тя.

МАРАСТЕЛЛА. (*разярана*) — Това не!... В къщата, там където е имало жена...

ДОН КОЛА. Крайно изискана...

МАРАСТЕЛЛА. Крайно изискана, като тази която доведе отвън — дъщеря ми там няма да позволя да влезе!...

ДОН КОЛА. (*иронично*) — Е, добре, има изход. Преди да я върнеш, извикайте Викария, същият дето си има работа с продавачката от павилиона за цигари...

МАРАСТЕЛЛА. (*като се кръсти*) — Исусе, Исусе!...

ДОН КОЛА....със знанието на съпруга!... и ще накарате да я осветят отново!...

МАРАСТЕЛЛА. (*с примирение*) — Стига толкова, твоя е и можеш да правиш с нея каквото поискаш... Само че... помисли ли, срещу Салона на кръжеца е, ще има хорски одумки от сутрин до вечер?

ДОН КОЛА. Мене няма какво да ме одумват, така да знаете!

СЦЕНА V

Микилину и гореспоменатите, после носачът от хотела

МИКИЛИНУ. (*като влиза отново през антрето*) — Вуйчо, върна се носачът от хотела.

ДОН КОЛА. И какво иска?... Нека влезе.

МИКИЛИНУ. Влез, Орациу.

НОСАЧЪТ. (*като влиза*) — Да благослови Бог, ваша милост.

ДОН КОЛА. Какво има?...

НОСАЧЪТ. Господицата казва, или да отиде ваша милост там или тя да дойде тука, защото сама, казва, не може...

МАРАСТЕЛЛА. *(бясна, връхлита носача, който отстъпва назад)* — Да дойде тя тук?... Да дойде тя тук?... Къде, в тази къща ли?... Тука да дойдела тази госпожа? Тука?... *(заплашително)* — Само да посмее, ще ѝ направя аз едно хубаво посрещане!... Вижте на какво прилича това, моля ви се, какво безсрамие!... Тука никой няма да дойде, точно тука!...

ДОН КОЛА. *(раздразнен, удряйки камшичето в палтото си)* — Добре де, добре, успокой се, никой няма да дойде!... *(към носача)* — Ще кажеш на госпожата, че след малко ще бъда там... *(всички го гледат смръщено, носачът не помръдва, тогава уточнява)* — Кажи ѝ че идвам.

НОСАЧЪТ. Да, ваша милост, *(сбогува се и си тръгва следван от Микилину)*.

СЦЕНА VI

Дон Лучину, Госпожа Марастелла и Дон Кола

ДОН КОЛА. *(след краткотрайна тишина и неголямо раздвижване в стаята)* — Аз все това ще кажа: По-добре ли щеше да бъде да умра?... Ами че те ме разполовиха!... Обърнаха ми всичко наопаки... Извадиха ми всичко навън: черен дроб, бели дробове, черва... вие нищо не сте видели!... *(сяда наред стаята, докато Марастелла и дон Лучину заемат отново местата си до стените на сцената — гледа ги, след това започва да прави знаци на Марастелла, посочвайки ѝ огромната рана, която са му направили на стомаха, и под изумения ѝ поглед и този на зет си, отново повтаря операцията лапаратомия, наподобявайки с пресилени жестове изваждането на червата, връщането им на място, зашиването на раната и преди това, приспиването с хлороформа, и всичко това по най-показен начин, като изплашва и разчувства близките си. След като свършва нямата сцена си нагла-*

ся шапката и излиза като възкликва) — Какво разбирате вие?... А сега ме оставете да живея както аз си знам!...

СЦЕНА VII

Гореспоменатите без дон Кола

МАРАСТЕЛЛА. (*след краткотрайна тишина*) — Видя ли?

ДОН ЛУЧИНУ. Видях и разбрах.

МАРАСТЕЛЛА. Наистина са го обърнали наопаки! Открай докрай!...

ДОН ЛУЧИНУ. И всичко заради това магаре доктора!... Ако не беше объркал болестта, Кола нямаше да замине и щеше да си е същият както едно време!...

МАРАСТЕЛЛА. Загубен е, загубен!... Сега тая жив ще го изяде!... Севернячка!... А той е в такъв възторг от този Контиент! Ще го накара да направи каквото си поиска! Може и да се ожени за нея и това ще бъде последният удар!... Затова не се връщаше!... Шест месеца, моля ви се, шест месеца да не си е къщи!... Той, който никога не беше излизал...

ДОН ЛУЧИНУ. И за шест месеца, седем писма!... Всичките — да му се пратят пари!... Ти не знаеш всичко!... Освен тези които си занесе — а занесе много, много — нареди да му се пратят чрез нотариуса повече от осем хиляди лири.

МАРАСТЕЛЛА. Осем хиляди лири!... А пък ние, в пълно неведение, като слепи!... Трябваше да се сетим!

ДОН ЛУЧИНУ. Трябваше да се сетим!... Какво толкова?... Двайсет дни след него трябваше аз да тръгна и да отида да го взема веднага щом оздравее.

МАРАСТЕЛЛА. Само господ знае, какви щеше да ги свършиш и ти!... Че много цвете за мирисане не си!... Познавам те аз, хубавецо мой!... Не забравяй онази случка с балерината от Катания!...

ДОН ЛУЧИНУ. Ех, Мадонна!... Младежка лудория, без последствия, и още я мислиш!...

МАРАСТЕЛЛА. Без последствие, защото аз съм от тия

дето не се дават!... Забрави ли? (*прави жест като че ли го натупва*) — Балерината не си я забравил, разбира се!... От сърце ми дойде да ви наредя и двамата!...

СЦЕНА VIII

Клементина и гореспоменатите, след това Микилину

КЛЕМЕНТИНА. (*като влиза отляво*) — Татко, вярно ли е че вуйчо отива да живее в друга къща?

МАРАСТЕЛЛА. Кой ти каза?...

КЛЕМЕНТИНА. (*докато Микилину влиза отново през антрето*) — Микилину.

МИКИЛИНУ. Ех, голямата ти уста!...

ДОН ЛУЧИНУ. А на тебе кой ти каза?...

МИКИЛИНУ. Вуйчо Кола, докато излизаше оттук: — Надявам се — каза — че ще ми дойдеш на гости в новата къща...

МАРАСТЕЛЛА. Да не си посмял, млади момко!... (*заплашва го и го подгонва*).

ДОН ЛУЧИНУ. Почакай за момент — да не си посмял ама не. Надали ще пожелаеш, предполагам, да се загуби връзка с брат ти.

МАРАСТЕЛЛА. Когато поиска да ни види ще дойде той тука.

ДОН ЛУЧИНУ. А ако не дойде?... А и да дойде, няма да започне да ти разказва, естествено, какви ги върши къщи с госпожата.

МИКИЛИНУ. Вярно, татко!... Аз пък щом ида...

МАРАСТЕЛЛА. Щом ти отидеш, магаре недно, тъй ли?... Клементина, излез оттук, хайде!..

ДОН ЛУЧИНУ. Е, остави я на мира!... Има право брат ти!... Да ѝ закриеш слънцето с решето ли искаш?

МАРАСТЕЛЛА. Да не си си полудял?... Какви ги говориш?...

ДОН ЛУЧИНУ. Говоря както ме караш да говоря!... Като

че ли сме в манастир!... Хайде стига!... Отвори ѝ очите!

МАРАСТЕЛЛА. (*бясна*) — А, научи те хубаво, зет ти! Май и ти искаш да възпитаваш децата с порядките на Континента?...

ДОН ЛУЧИНУ. Ама не, това което е вярно си е вярно! Боже Господи, задушаваш всичко живо! Мъничко континентален полъх в нашата къща няма да навреди, повярвай!...

МИКИЛИНУ. Има право татко!...

МАРАСТЕЛЛА. (*като заплашва сина си*) — Усещам полъха на пердах тъдява!...

ДОН ЛУЧИНУ. Остави го на мира!... Ела тук, ти видя ли тази госпожа? Как изглежда?

МИКИЛИНУ. (*след като поглежда майка си, почти скришиом, тихо*) — Прекрасна, тате! (*поглежда отново майка си*) — прилича на сладкиш, на кассата!...

МАРАСТЕЛЛА. (*като го шамаросва и го имитира*) — Прекрасна, тате! Прилича на сладкиш, на кассата!... Кой те научи на тия приказки?... (*към Клементина*) — А ти излез, не обръщай внимание на баща си! Не искам да слушаш тези истории!...

КЛЕМЕНТИНА. Какво лошо има?...

МАРАСТЕЛЛА. Всичко което човек може да допусне и да си представи!

КЛЕМЕНТИНА. (*като излиза отново*) — Марийо, каква тирания!... Все това излез, излез, не мога никога нищо да чуя, като че ли съм малка!...

МАРАСТЕЛЛА. По-лошо!...

КЛЕМЕНТИНА. (*като излиза*) — Нищо, мамà, прекаляваш, а на мене ми додея, крайно ми додея!...

МАРАСТЕЛЛА. (*ядосана, като се обръща към съпруга си, имитирайки*) — Отвори ѝ очите!... Виждаш ли?... Кога ми е отговаряла така?...

ДОН ЛУЧИНУ. (*към Микилину*) — Колко ли е годишна?...

МИКИЛИНУ. Двайсет и пет, двайсет и шестгодишна!...

МАРАСТЕЛЛА. Света Марийо, значи е млада?

ДОН ЛУЧИНУ. Ами че стара ли трябваше да си доведе?... *(към сина си)* — А как беше облечена?

МИКИЛИНУ. Рокля с жакетче, което се развява насам натам *(удря се по хълбоците)* и една блузка от бял воал, с деколте дотук *(показва почти до талията)*.

ДОН ЛУЧИНУ. Докъде?...

МИКИЛИНУ. *(като повтаря жеста)* — Дотук.

ДОН ЛУЧИНУ. Значи без блузка!...

МИКИЛИНУ. С къса рокля, шапка берсалиера, патъчки в два цвята с мрежести чорапчета рибена кост, оттук дотук *(показва от глезена – нагоре, нагоре, нагоре, като се усмихва, с очи които искрят от желание)*.

МАРАСТЕЛЛА. *(която го е слушала с отворена уста, като се кръсти и прекръства)* — Моля ви се, мъртва съм! Този хубостник я е изрисувал като я е събличал с очи!... Как успя да забележиш всичко?

МИКИЛИНУ. Видях я да слиза от колата...

МАРАСТЕЛЛА. И нищо друго?

МИКИЛИНУ. След това я видях да се качва в страно-приемницата...

МАРАСТЕЛЛА. А после?...

МИКИЛИНУ. После се показва на балкона...

ДОН ЛУЧИНУ. Той беше отдолу... Хубаво я е видяло, детето!...

МАРАСТЕЛЛА. Изненадана съм, сине!... Какъв поглед имаш и каква памет!...

ДОН ЛУЧИНУ. Скъпа Марастелла, все повече съм на мнение, че не трябва да се губи контакта с него.

МАРАСТЕЛЛА. С кого?

ДОН ЛУЧИНУ. С брат ти.

МАРАСТЕЛЛА. И как искаш да го съхраниш този контакт?...

ДОН ЛУЧИНУ. Много лесно. Ти, като благоприлична жена, е ясно, че в къщата на брат ти не можеш да стъпиш, а аз съм първият, който ще ти го забраня.

МАРАСТЕЛЛА. А аз няма да отида, бъди спокоен.

ДОН ЛУЧИНУ. Чудесно!... Аз обаче мога да ида.

МАРАСТЕЛЛА. Къде?

ДОН ЛУЧИНУ. В къщата на брат ти!...

МАРАСТЕЛЛА. С онази вътре?

ДОН ЛУЧИНУ. И какво ще загубя?... Аз съм мъж!...

МИКИЛИНУ. Ами и аз, майче, какво ще загубя?...

МАРАСТЕЛЛА. А да... какво ще загубите ли?... *(побесняла от гняв, мрачна, екзалтирана)* — Слушай, казвам ти го пред сина ти: ако за твой късмет посмееш да направиш нещо такова, няма да ми мигне окото да дойда дотам и да те разкъсам, да те издера, да те израня целия и да те пратя хубавичко бинтован при твоя приятел аптекаря да те лекува! Спомни си случката с балерината от Катания! *(към сина си)* — А ти малкия, по-добре да не си играеш с майка си! *(като удря с един стол по пода)* — Ще ви дам да се разберете, честна дума *(излиза, обзета от гняв, отляво)*.

СЦЕНА IX

Дон Лучину и Микилину

ДОН ЛУЧИНУ. *(остава като зашеметен, след това отправя поглед към Микилину, който е избягал през антрето и сега се връща)*.

МИКИЛИНУ. *(сякаш не разбира)* — Тате... тате... Каква е тази случка с балерината от Катания?

ДОН ЛУЧИНУ. *(като ужилен, скача от стола и го подгонва със заплашителен вид, след това взема един стол)* — Виждаш ли този стол, калпазанино?... Попитай ме още веднъж за случката с балерината от Катания и ще ти счупя главата!... Хъшлак такъв, хаймана!... *(оставя го до вратата вляво, излизайки през антрето)*.

МИКИЛИНУ. *(останал сам, излиза напред на сцената, сяда и след това отбелязва на висок глас)* — Пък сега аз, при вуйчо ще отида!... Покани ме и ще отида!... Утре сутрин... Как, утре?... Отивам още сега!... *(тръгва забързано към антрето)*.

Завеса

ЗАБЕЛЕЖКИ

Дон Кола Душу е характерен персонаж, а не комичен герой, следователно трябва стриктно да се придържа към нормата, без прекалени реплики и без комични жестове, за да придаде по-късно по-голяма тежест на изпълнението си в трето действие, когато разгневен, вън от себе си от яд, имитира певицата, която жестоко го е измамил. Не трябва да забравяме, че средата е буржоазна, а не простонародна. Дон Кола е оригинален характер, силно емоционален, и неговата линия на поведение трябва да бъде карикатурна и гротескна, а не комична. При него трябва да се забелязва винаги двойният характер: външно — афишираният дух на континента, пренебрежението и снизхождението заради ревността и непохватността на другите, а отвътре — ревността, която го гризе и всички типични черти на сицилианците от вътрешността на Острова.

Марастелла е едра внушителна жена, тя е силна и налитаща на бой, но в същото време е семпла и скромна, с въздържани и неразпуснати маниери. Родена и израснала в добра среда, като се изключи строгостта към децата и властното държание, което има и към съпруга си, тя не се отличава от дамите в малките градчета.

Дон Лучину е набит, румен, с око похотливо и любострастно; той има повече склонност към плътското нежелани към сентимента. Понася властния характер на съпругата си, но оставен на свобода, би се отдал с удоволствие на най-лудешки подвизи с жени. В първо и второ действие е облечен скромно, в трето действие е издокаран, с претенции за елегантност, но все пак малко недодялан, както в начина на обличане, така и в държанието си.

Микилину е до известна степен празноглаво момче, хитрец, от тези които изглеждат наивни, но скришом ги вършат всякакви. В първо действие е облечен доста нехайно, но във второ и трето е чист и спретнат, изискан и ухаещ на парфюм.

Милла Милорд: красива млада жена с предизвикателен вид. Момиче от народа, което става кабаретна певица, тя е елегантна в облеклото и маниерите си, благодарение на това умение за приспособяване, което е типично за жените, особено за тези от Острова. Хитра, ловка, кокетка. Облича се забавно, говори и се движи с непринуденост. Акцентът ѝ е южняшки, но с преднамерена тосканска и романьолска интонация.

ВТОРО ДЕЙСТВИЕ

Салонът на Кръжеца на приземния етаж. Антре вдясно, салонче с дивани в дъното с два странични изхода и врата вляво. В салончето има малък олтар за Деветницата на Коледа (*икона*), подреден с всички обичайни елементи а именно: клонки с портокали между клонки кипарис, оцветена остия, разстелен наподобяващ на сняг памук и т.н. Близо до антрето, плетена гарнитура, състояща се от канапе и четири фотьойла, малка масичка и столове. На противоположната страна има масички за игра, а в средата на салона маса за четене, с поставени отгоре вестници и списания. На стените, картини и една географска карта на Европа, както и на Трите Венеции.

СЦЕНА I

Дон Лучину, Дон Филадельфу, Дон Либориу, дон Кола, Микилину, Чечè, Дериу и Сасà

(С вдигане на завесата, дон Лучину, дон Либориу, дон Филадельфу, на първата маса за игра играят на терцильо. Микилину се преструва, че се интересува от играта, но мисълта му е другаде; Дериу прелиства вестници на масата в средата, Сасà и Чечè са покрай дон Кола, който изтегнат на канапето, се отегчава...)

ДОН ЛИБОРИУ. *(като разбърква нервно тестето)* — Това, тъй, не е игра на трисетти ами е подбив!... Като ми се случи партньор дебелоглав и неточен, треска ме разтриса!... Ами тогава по-добре е да съм соло всеки път, независимо от това дали ми идва карта или не! *(към дон Филадельфу)* — Цепете!

САСÀ. Ваша милост, чуйте, дон Кола, какви ли не ги приказват!...

ДОН КОЛА. *(с усмивка на снизхождение)* — Горките хора!... На бас!... Целият им живот е съсредоточен ей тук!... Не са пътували, не са живели...

ДОН ЛИБОРИУ. (*като раздава картите*) — Когато човек не знае да играе или акълът му не е в играта, не сяда и не наскърбява партньора си!...

ДОН ЛУЧИНУ. (*иронично*) — Ами вие, скъпи дон Либориу, защо не направите една маса за игра на майсторски трисетти...

ДОН КОЛА. (*както горе*) — Е, да... Майсторите тук с лопата да ги ринеш!...

САСА̀. Толкова силни, че стени бутат, дон Кола!...

ДОН ЛИБОРИУ. А сега като сте на ръка, божем я изграете добре!

ДОН ЛУЧИНУ. (*раздавайки картите, които държи*) — Те само да дойдат!...

ДОН КОЛА. Тези, вижте, начиная от зет ми, са си хайвани.

ДОН ФИЛАДЕЛФУ. А, ама какво правите?

ДОН ЛУЧИНУ. (*като гледа до Либориу накриво*) — Пасувам.

ДОН ФИЛАДЕЛФУ. Е, значи на ръка съм аз.

ДОН ЛИБОРИУ. Хубаво, следващия път отново с Фарули ще играя?... (*сваля картите*)

ДОН КОЛА. Лучину, от това което виждам, и за побратим в процесия няма да те искат... Извоюва си страшно реноме!...

ДОН ЛУЧИНУ. Остави го да си говори!... Слава богу, че е последна ръка!... Хайде, хвърли тази карта, лукавец!... (*към Филадельфу*) — Кой е на ръка, вие ли?

ДОН ФИЛАДЕЛФУ. Бастуни.

ДОН ЛУЧИНУ. Ето тука!... (*хвърля му карта*).

ДОН ЛИБОРИУ. (*ядосан*) — Е как?... Имате три и пасувате?...

ДОН ЛУЧИНУ. Като нямам друго!...

МИКИЛИНУ. Татко, отивам до къщата на вуйчо Кола и се връщам...

ДОН ЛУЧИНУ. Чакай, остави ме да свърша тази партия, че трябва да те пратя на едно друго място.

МИКИЛИНУ. *(недоволен)* — Къде?...

ДОН КОЛА. Ела тук, Микилину *(прави му знак с вестника, който държи в ръка да се приближи и Микилину се приближава)*.

ДОН ЛУЧИНУ. Един момент, докъде сме с играта?...

ДОН ЛИБОРИУ. Щом докато играете си мислите за още хиляда неща?... *(като наглася изиграните карти на масата, пред всекиго съответната ръка)* — Така е. И имайте предвид, че ще ни направи капо, а аз нямам нищо!... *(За по-голяма достоверност, авторът би желал партията да продължи, изиграна нормално)*.

ДОН КОЛА. *(към Микилину)* — Какво щеше да правиш вкъщи?... Я ми кажи ти на мене.

МИКИЛИНУ. Трябваше да занеса вести на госпожа Милла.

ДОН КОЛА. От какъв характер?

МИКИЛИНУ. За решението, което искат да вземат в Кръжеца, да не допуснат да влязат чужди хора.

ДОН КОЛА. А ти откъде знаеш?...

МИКИЛИНУ. Как, събранието беше вкъщи!...

ДОН КОЛА. Хайде да чуя...

МИКИЛИНУ. За да не предизвикват подозрения, накараха поручика да подаде молба за членство.

ДОН КОЛА. Кой поручик?

МИКИЛИНУ. А, ваша милост не го познава!... Този който дойде преди три месеца, докато ваша милост беше в Рим.

ДОН КОЛА. *(помръкнал)* — В края на крайщата, всичко това, за да не допуснат Милла!... Глупаци!... Аз ще я накарам да подаде молба!...

МИКИЛИНУ. А как ще стане?... Статутът не позволява да се приемат членове жени... Жени могат да влязат, това да, но само ако са съпруги или дъщери или неженени сестри на членовете.

ДОН КОЛА. И направиха цялото това съзаклятие, за да не допуснат Милла... С баща ти начело, нали?...

МИКИЛИНУ. Не, не!... Най-непримирими са дон Либориу...

ДОН КОЛА. Тоя глупак!...

МИКИЛИНУ.... мама...

ДОН КОЛА. Моята сестра!... Моята сестра!... *(като мачка вестника, след което смачквайки го с ярост)* — Кръв срещу кръв!...

МИКИЛИНУ.... и съпругата на дон Филадельфу...

ДОН КОЛА. Съпругите!... Две ги има той, две: майка и дъщеря!... Ама де да видят, че ако ме прихванат, ще се ожена за нея и ще я въведа като член по право! Боже мой, какви хора!... Слава богу, че ти растеш различен!... Искам да ти дам изцяло модерно възпитание!... И ако роднините ти не са доволни, ще си дойдеш при мен!...

МИКИЛИНУ. Ох, дано Боже!... Да отида ли у вас, вуйчо?...

ДОН КОЛА. Не!... Засега не искам да издавам нищо на Милла, разбра ли?... Седни тук (отива към масата за игра като следи партията с обичайното си изражение на снизходителност).

САСА. *(като сядва до Микилину и го тупва с ръка по крака)* — Е, какво искаш, нали си блажен като в медац!...

ЧЕЧЕ. *(като сядва от другата му страна)* — Като потопен в сладко джилеппу!...

МИКИЛИНУ. Видяхте ли я, момчета?...

САСА. *(бавно, с намеци)* — Симпатията е, вуйната!... И казва, че племенника ѝ харесва повече от вуйчото!... Вярно ли е?

МИКИЛИНУ. Нямам никаква вуйна...

ЧЕЧЕ. Хайде, не се прави толкова на мъж!... Че и камъните вече са я мернали!...

МИКИЛИНУ. *(като става, ядосан)* — Махай се, глупако!... *(тръгва към масата за игра за да избегне разговора)*.

ДЕРИУ. *(захвърля в пристъп на гняв вестника, който*

чете и крещи) — Ох, какви работи!... Моля ви се, да не повярва човек!... *(взема отново вестника, отворен)* — И кои са тия балкански народи?... Тия българи, гърци, кои са?...

ДОН КОЛА. *(който е подскочил от уплаха)* — Ох, магаре такова, какво те прихвана?... *(обръща гръб на играчите)*.

ДОН ЛИБОРИУ. *(удря с юмрук по масата и става)* — Чудесно!... *(хвърля картите във въздуха)*.

ДОН КОЛА. *(като подскача, както по-горе, за втори път)* — Ама какво ви става, диваци такива?

ДОН ЛИБОРИУ. Изпусна го!... Моля ви се, изпусна капò!... *(докато дон Лучину се смее)* — За няколко лири... Върти суче, накрая, кой губи?... Аз!... Аз, който съм давал уроци по трисетти и на двамата!... *(отива да седне вдясно, до канапето)*.

ДОН ФИЛАДЕЛФУ. *(остава на масата за игра, събираща картите и започва да реди пасианс)*.

ДОН ЛУЧИНУ. След като извади кварта до поп, Кола, кажи му и ти!... *(смее се)*

ДОН КОЛА. Скъпи дон Либориу, този път има право зет ми!... Попът никога не се остава сам!... Отидете в Рим, отидете в Рим и ще видите!...

ДОН ЛИБОРИУ. Аз, скъпи дон Кола, ще ви дам уроци по трисетти и на вас!... *(продължава разговора от канапето)*.

ДОН ЛУЧИНУ. *(като дръпва сина си настрана, тихо)* — Чуй какво ще направиш, отскочи до църквата и кажи на майка ти, ако иска да види Кола да дойде тук, няма да има по-добър случай *(Микилину тръгва, дон Лучину също сяда при групичката вдясно)*.

СЦЕНА II

Гореспоменатите без Микилину, Прислужникът ПРИСЛУЖНИКЪТ. *(влиза през антрето, приближава се до дон Кола, който е прав до масата за четене и му казва)* — Госпожицата казва: ваше благородие да я чака тука, че ей сега ще дойде... *(на втори план на сцената*

— дон Лучину, дон Либориу и дон Филадельфу) — И още каза, дали сте си направили, ваша милост,... пасажа?...

ДОН КОЛА. Какъв пасаж?...

ПРИСЛУЖНИКЪТ. Ами не знам, така ми каза!... пасажа... Дето го правите всеки следобед...

ДОН КОЛА. А..а!... *(усмихва се и го потупва по бузата)*

— Върви в Рим, ахмако, и се научи да говориш!... Масаж!

САСА. Какво?...

ДОН КОЛА. Фрикции, разтриване, така да се каже...

САСА. А...! Ваша милост, дон Кола, масажи ли си правите?

ДОН КОЛА. Всеки следобед, след като се събудя от следобеден сън...

ДОН ЛИБОРИУ. *(жлъчно)* — И кой ви ги прави, вашата госпожа ли?...

ДОН КОЛА. Да, добра масажетка е...

ДОН ЛИБОРИУ. *(с усмивчица)* — Убеден съм!...

ДОН КОЛА. *(към Прислужника)* — Ще кажеш, че за днес се освобождавам от отговорност!... *(Прислужникът тръгва)*.

ДОН ЛИБОРИУ. Но какво казахте вий: освобождавам се от отговорност?... *(усмихва се както по-горе и предизвиква усмивки у другите)*.

ДОН КОЛА. Именно: освобождавам се от задължение, това е... *(забелязвайки усмивките)* — Какво искате да кажете, какъв е този ироничен тон?

ДОН ЛИБОРИУ. Аз ли?... Нищо!... Само че всичко наоколо е по привичките на Континента — вие, масажите, говора...

ДОН КОЛА. И се гордея с това!... Свалям шапка на Континента, където живеят издигнати хора, хора с дух, а не глупаци затънали в невежество и предразсъдъци, като тука!... Където човек може да си гледа кефа..., тоест моя..., не – собствения, без да дава сметка на никого, без смешни заговори, без клюки и иронични усмивки, като тези които всички вие пускате, включително този ахмак — моя зет!

ДОН ЛУЧИНУ. Ние ли правим заговори?

ДОН КОЛА. Не знам, но ироничните усмивки, видях ви аз как ги пускате... (*ходи напред назад, след това*) — И ми се надсмивате, а?!... Горките!... Аз ви съжалявам!... (*на срочки*) Съ-жа-ля-вам ви!... За какво живуркате?... Защо не се застреляте?... Ако нямате револвери, пистолети, ще ви услужа!... Самоубийте се всички дружно! Освободете се, освободете и града!...

ДОН ФИЛАДЕЛФУ. А после, като останеш сам какво ще правиш?...

ДОН КОЛА. Ще плача над гробовете ви!... Все пак по-добре отколкото да плача над вашето тъпоумие!...

САСА. Всъщност, сам, дон Кола не може да остане, нали си доведе компания отвън.

ДОН КОЛА. Издигната личност!... Която умее да живее!... Фина личност!...

ДОН ЛИБОРИУ. Но скъпи дон Кола, щом като тук сме всички глупаци, а там горе са хора на прогреса и на духа, може ли да ми кажете защо се върнахте, а не останахте там?...

ДОН КОЛА. Ех!... Скъпи мой!... (*като сгъва и разгъва друг вестник*) — Скъпи мой!... Уцелихте ахилесовата ми пета!... Слабото ми място... Болката!... Ами че защото моите работи, моите интереси са тук... Ако не беше така, от тук нямаше да мина дори с директния влак... Точно така, с директния!... Пощенската кола е... от времето на Ной!... То, ако видите директния, ще се хвърлите по очи на земята, че ще ви замяза на вампир!... (*към зет си, който поклаща глава гледайки го с укор*) — Какво си се заклатил като някоя мечка и си ме загледал като крокодил, а?...

ДОН ЛУЧИНУ. Аз ли?... Съжалявам, че на Континента не мога да ида и аз!...

ДОН КОЛА. Ами върви!... Направи всичко възможно да отидеш!... Ще се върнеш цивилизован!... (*към останалите*) — Да знаете, вас трябва да ви ашладисат!... Точно така, с присадка. Половината от вас трябва да отидат на

Континента, да изкарат един курс по цивилизация десетина години, и също толкова жители от Континента трябва да дойдат тук, на ваше място!... Уверявам ви, че това градче ще стане рай!...

ДОН ЛИБОРИУ. Чуйте, аз щях да съм съгласен с това местене на жителите от едно място на друго, но ако тук доведат само жени.

ВСИЧКИ. Чудесно!... Съгласни!... Жени, жени!...

ДОН КОЛА. *(смее се, като ги наблюдава снизходително)* — Ами да! И когато тези жени дойдат тук, за тяхно нещастие, ще намерят всички ви образовани, елегантни, галантни, остроумни... или ще ги посрещнете с вълнената шапчица на главата, лапнали тосканската пура или лулата... Е, тогава е сигурно, че ще се влюбят във вас, ще се залепят като пиявици!... *(смее се силно)* — Без да се смята, че ще ги затворите вкъщи под ключ, че и катинар ще сложите на балкона, да не се показват!...

ДОН ФИЛАДЕЛФУ. Преувеличавате!...

ДОН КОЛА. О, виж ти кой го казва!... Който прави точно това с жена си и с тъща си!... *(силен смях)*.

ДОН ФИЛАДЕЛФУ. *(раздразнено)* — Ти каза току що, че всеки трябва да е свободен да прави каквото ще, без другите да му се месят!... Значи не е вярно, че се водиш по привичките на Континента!...

ДОН КОЛА. Чакай малко, глупако, да направим разлика!... Всеки е свободен да върши каквото му е удобно, когато това удобство не вреди на другите; но ако създава притеснение на други хора, неволи, това вече не е удобство, а тирания, диващина!... *(на срички)* — Ди-ва-щи-на... *(разпалено)* — Оставете свободни жените, за Бога, оставете ги да дишат, освободете ги от робството!... Ще ви уважават повече, от естествено чувство за дълг!...

ДОН ЛИБОРИУ. А ако вместо естествено чувство, ви поставят *(показва с ръка рога)*... в смешно положение, какво ще направите?

ДОН КОЛА. Няма да ви поставят!...

ДОН ФИЛАДЕЛФУ. Хайде бягай от тука!

ДОН КОЛА. Няма да ви поставят!...

ДОН ЛИБОРИУ. Но все пак ако ви поставят?...

ДОН КОЛА. Няма да ви поставят, ви казвам!... Жената която не е запряна, е по-вярна от онази която се държи под ключ, под кристален похлупак!... Това е доказано и в Хиляда и една нощ!... Жената, за да укрепне, трябва да бъде винаги наред изкушения и опасности и трябва да се научи да ги преодолява или да ги избягва!...

ДОН ЛИБОРИУ. (*иронично*) — Браво!... Но ако не се научи — рогата, скъпи дон Кола!...

ВСИЧКИ. (*като се смеят*) — Точно така!... Рогата!...

ДОН КОЛА. Съжалявам ви!... Изостанали хора!... Не са пътували!... Какво искате от такива?

ДОН ФИЛАДЕЛФУ. Всичко това са хубави думи, драги дон Кола, но после, на практика, като се започне от теб...

ДОН КОЛА. От мен?... Да не би да съм забранил на моята Милла да влиза и излиза по своя воля, свободна като вятъра?... Да прави каквото поиска?... Колкото до мен, може да иде и сред полк войници!... Може да се остави да я ухахват...

ДЕРИУ. Хайде, дон Кола, да не говорим глупости, за Бога!...

ДОН КОЛА. Да, да, твърдоглавецо!... Напълно свободна!... Какво знаете вие, хора от преди Потопа?... За да бъде ухаждана, една жена трябва да е симпатична, привлекателна, грациозна, духовита, непринудена,... и толкова по-добре за този който я притежава. Казват: блазе му, мъж с вкус, късметлия мъж!...

ДЕРИУ. Може ли да не повярвам?...

ДОН КОЛА. Може и да се гръмнеш!... Само че не се гръмваш!... Аз, драги мои, съжалявам за едно: че тук, между вас, цървули и селяндури, никой не е в състояние ей толкинко да я ухажда (*като посочва един по един присъстващите*). Този за пасианса, другият ни говори за

присадки, за фикудиндия, за дълбока оран, онзи пък с неговите балкани и гърци плаши кокошките още на влизане, тоя ахмак моят зет, с неговата лула дето убива мухите по-сигурно и от прах за насекоми... а и тези двамата тук (*Чечè и Сасà*) нали са малко по-цивилизовани, клюкарстват по адрес на Бога и на ближния от сутрин до вечер и за друго не мислят... И така нататък. Следователно?... Не струвате и пукната пара, всички ведно; как ще ухажвате една интелектуална жена?... (*гледа ги, вижда че се усмихват и завъртат пръст на слепоочието си още веднъж, и засегнат*) — Сега аз само едно нещо мога да ви пожелаая, за ваше добро и за доброто на града: да хванете апендисит, да заминете за Рим, да ви разрежат, да ви изкарат дивотията и да се върнете цивилизовани!...

СЦЕНА III

Гореспоменатите и Поручика

ПОРУЧИКА. (*влиза от антрето непринудено, застава мирно и поздравява всички*) — Господа!... (*приближава се към останалите*).

ДЕРИУ. О, Поручик, добре дошли.

ПОРУЧИКА. (*подава ръка на всички и се стира пред дон Кола, на когото се покланя*).

ДОН ЛУЧИНУ. (*представя му веднага:*) — Господин поручик, това е моят шурей, който идва отдалеч.

ДОН КОЛА. Никола Душо (*подава му ръка*).

ПОРУЧИКА. Поручик Галиено Галлетти, на вашите заповеди (*стиска му ръката*).

ДЕРИУ. А, ето, дон Кола, поручикът е от Континента като вас, ще може да си излеее душите!...

ПОРУЧИКА. От Континента ли сте, господине?...

САСÀ. (*междувременно дон Кола се усмихва и иска да обясни*) — Не съвсем, но все едно че съм.

ПОРУЧИКА. На Континента ли живеете?...

ДОН КОЛА. За жалост, не.

ПОРУЧИКА. А там дълго ли сте живели?

ДОН ЛИБОРИУ. Шест месеца!... Но се завърнах до-
сущ като тамошен!...

ДЕРИУ. Ах, чудесно, господин Поручик!...

ДОН КОЛА. И да ме вземате на подбив, аз съм си се-
верняк по душа.

ПОРУЧИКА. Е да, така да се каже!...

ДОН КОЛА. (*засегнат, непремерено*) — Значи вие сте
малко шантав!...

ПОРУЧИКА. Как да разбирам, извинете?...

ДОН КОЛА. Така да се каже и не само така да се каже.
Аз съм северняк по дух, по манталитет, по избор, разбра-
хте ли?... И ви моля да не ме бъркате с тези недодялани
дебелаци. Правете разлика, правете разлика!...

ПОРУЧИКА. Добре се чувствахте горе, така ли?

ДОН КОЛА. Шапка свалям!... както казват в Рим!...
Друг живот, други порядки, друга цивилизация!... А вие,
от кои край сте?... От по-долния, предполагам...

ПОРУЧИКА. Какво казвате?...

ДОН КОЛА. Казвам, че сте от Континента, но не сте се-
верняк, сигурно сте от Долна Италия, усеща се по говора...

ПОРУЧИКА. (*като се усмихва на грубите грешки на
дон Кола*) — А, от Базиликата съм... от Потенца.

ДОН КОЛА. И защо сте тук?

ПОРУЧИКА. Командвам поделението.

ДОН КОЛА. Тук?... Но що за идея!... Отделете го това
поделение, чуйте моя съвет, после вървете и го поделете с
Рим... Тук човек може да умре от хипохондрия!...

ПОРУЧИКА. Да ви кажа право, аз се чувствам много
добре тук. Навсякъде срещнах гостоприемни и сърдечни
хора...

ДОН КОЛА. А, колкото до това, с чужденеца, се държим
добре. И още как! Помежду си се нападаме като вълци!...
Но чужденецът тук е като риба във вода!... Стига да не по-
глежда жените, че ако не, стреля и листака на фикудинния-
та. Хора диви като пореч... Вие не разбирате!... Хора етрог-

радни скъпи господин Галлетти. Тук ще трябва бръснач, раз и контра!... Че да видят как се пипа на Континента... Хората не се месят в нищо, не гледат дали сте женен или сте морганичен, не се интересуват дали се обличате така или иначе, дали носите обувки от лак или от кожа. Всеки върви право по своя път, с вдигната глава и очи нагоре към небето, нагоре, нагоре, винаги нагоре!... Ако ви падне портфейла вътре с хиляда лири?... Може да си стои там сто години, никой не го забелязва!... А тука, една пара да падне, ще ù се нахвърлят хиляда души... А и какви възпитани, любезни, внимателни са хората там!... Как се отнасят, как посрещат човека...

ПОРУЧИКА. Създадохте ли много приятелства?...

ДОН КОЛА. О, невероятно много!... не се запознах само с когото не пожелах!... Трябваше да си напечатам повече от шестотин визитни карти... Ако някой се запознае с някого, така, случайно, в ресторант, кафене, на театър, на надбягвания?... На следващия ден, искаш не искаш, ти представят семейството си. Всички, разбирате ли! Мъже и жени!... Даже и прислужницата!.. След което те канят на обяд, на вечеря, на разходка извън града!... Без ревност!... Ухажвате жените — хората са доволни, дори е задължително да ги ухажвате!... Сторете го тук!... С първия изстрел ще ви отнесат главата, и вие тутакси ще започнете да си я търсите и няма да си я намерите!... Ами да, тук, вие къде виждате жени?...

ДОН ЛИБОРИУ. Добре, но сега тук е вашата госпожа...

ПОРУЧИКА. Оженихте се там ли?...

ДОН ЛИБОРИУ. Не, но все едно че е!...

ДОН КОЛА. *(като го отвежда настрани, тихо)* — Съжителствам!...

ПОРУЧИКА. Как така?...

ДОН КОЛА. *(както по-горе)* — Сближих се... С една много изискана госпожа от Романия, с която ще ви запозная...

ДОН ЛИБОРИУ. И която може да ухажвате ако дон Кола разреши.

ПОРУЧИКА. А, няма да отида много далеч!...

ДОН КОЛА. *(настойтелно)* — Не, трябва да отидете...

отидете!... Иначе ще трябва аз да ви подтикна да отидете!... Искам да дам урок по бон тон на тия вързаянци.

ПОРУЧИКА. (*забелязвайки малкия олтар*) — О, вижте!.. И тук са направили олтар за деветница!

ДОН ЛУЧИНУ. Това е иконата, уважаеми поручик. Прави се всяка година. Идват семействата на членовете, пеят литанията, пристига и гайдаря... Нали знаете, провинциални обичаи.

ПОРУЧИКА. А, интересно!... Патриархално!...

ДОН КОЛА. Е, тук, като оставим настрана патриарсите!... Знаете ли вие кои са патриарсите?...

ПОРУЧИКА. Прелатите.

ДОН КОЛА. Какво?...

ПОРУЧИКА. Свещениците.

ДОН КОЛА. (тихо, към другите) — Ама как са го направили поручик, не знам!... (към Поручика) — Какви ти свещеници, не, вижте, това са сладки лимони, които се раждат от ашладисване между „портогал“...

САСА...и Испания...

ДОН КОЛА. Какъв глупак си!... Между „портогал“ и лимон... Лимончели, така наречените лимончели!...

ПОРУЧИКА. А, разбрах!... Любопитно!...

СЦЕНА IV

Гореспоменатите и Милла Милорд

МИЛЛА. (*влиза нехайно от антрето и приближава към групата. Облечена в красива рокля за разходка, с твърда сламена шапка с филц и много широка периферия. Мнозина я поздравяват с кимване, други се отделят от групата, за да не я поздравят. Тя отговаря на поздравите като държи за ръка дон Кола*) — Ето ме и мен.

ДОН КОЛА. (*навежда се, като ѝ държи ръката, която после целува с прекалена галантност, след което я кара да се завърти, за да застане пред поручика*) — Поручик Галиено Галлетти.

ЧЕЧЁ. Ваш сънародник.

ДОН КОЛА. Моята госпожа, Милла Милорд, от Романя.

ПОРУЧИКА. *(след като е целунал ръката, която Милла му пъхва под носа, за да демонстрира пръстените си)*

— Не, господин Чечё, казах че съм от Базиликата.

ЧЕЧЁ. И какво значение има? Базиликата не е ли на Континента?

САСА. Да де, Базиликата под Големия олтар!...

ДОН КОЛА. Боже какъв дявол е това момче!... Извинете го!...

ЧЕЧЁ. Искях да кажа Базиликата... заплете ми се езика!...

ДОН КОЛА. Опашката ти се заплете на тебе, не езика!

МИЛЛА. О, не, Кола, не го тормозете много, горкият ЧЕЧЁ! *(като дърпа за ръка младежа)* — Елате тук, седнете до мен *(сядат на канапето)*.

САСА. Може ли и аз да седна до вас?...

МИЛЛА. Да, ако все още не сте казали нищо лошо за мен *(прави му място)*.

ДОН КОЛА. *(към Поручика)* — Вижте колко е непридудена!... Каква словоохотливост, каква грация?... Нищо общо с нашите флегми!...

САСА. Как може да се каже за вас нещо лошо?...

МИЛЛА. Не сте ми целунал все още ръка!

САСА. *(смутено, поемайки ръката ѝ)* — Ако дон Кола разреши...

МИЛЛА. *(като се смее)* — Ох, виж, Кола!... Не чу ли?...

ДОН КОЛА. Какво е станало?...

МИЛЛА. Чака твоето разрешение да ми целуне ръка!...

ДОН КОЛА. *(смеейки се несдържано, преднамерено, пресилено и връхлита Поручика като трескав)* — Ох, колко смешно!... Ох, моля ви се!... Искане ми разрешение да целуне ръ... Ох,..о! Колко комично!... Господин поручик, разбрахте ли?... Разрешете...? Целувай, целувай, глупако!...

ЧЕЧЁ. Ами и аз тогава!... *(поема другата ръка на Милла и единият от едната, другият от другата страна, целуват продължително, много пъти)*.

ДОН КОЛА. *(като спира най-сетне да се смее и като ги сочи, към Поручика)* — Ето, виждате ли какви са?... Като почнат... край няма!... Сега ще се залепят като две пощенски марки!... *(отива до групичката, запушва с ръце носа на двамата младежи и им завърта главите)* — Ако не се затвори кранчето, спиране няма!...

ПОРУЧИКА. *(гледайки към антрето, сякаш в очакване на някого и отново се приближава към останалите)* — Добре ли се чувствате тук, госпожо?...

МИЛЛА. О, много добре! За мен, вижте, това е курорт, от който имах много нужда, тъй като изкуството малко ме изтощи... Вложих много плам!...

ПОРУЧИКА. А, вие сте артистка?...

ДОН КОЛА. Опера!... Това е!... Пя в Ернани, Мефистофел, Отело, Морте Чивиле... нали Милла?

ПОРУЧИКА. А, поздравления!... сега разбирам: за вас това е почивка...

МИЛЛА. О, да, приятна почивка!... Освен това Кола е много добър!... Ако знаете колко е внимателен, грижовен, мил... отстъпчив! *(протяга ръка и го погалва)*.

ДОН КОЛА. Удоволствието е мое!... Удоволствието е мое!...

МИЛЛА. *(продължавайки)* — Не си представях, поварвайте, че ще открия у един сицилианец, човек толкова благ... който така лесно да се нагоди към нашите порядки... в известна степен, лишени от предразсъдъци, да кажем... Но лишени от предразсъдъци в добрия смисъл на думата, да сме наясно!... Нали, Николино?

ВСИЧКИ. *(като я чуват да го нарича Николино, се подсмивват)*.

ДОН КОЛА. *(като се преструва, че не забелязва)* — А, ние се разбрахме веднага с Милла... Нали?...

МИЛЛА. Наистина, същият темперамент, същото взаимно доверие!... *(с престорена нежност, като го милва)* — О, пленителен мъж е моят Николино!...

ВСИЧКИ. *(както по-горе, един пухти, друг си вдига*

яката на палтото, за да не го забележат).

ДОН КОЛА. (*раздразнено към Мила*) — Кола, Кола, казвай ми Кола!...

МИЛЛА. Защо?... Толкова е миличко, Николино!?!...

ДОН КОЛА. Да, но е по-подходящо за момче, за младеж; аз съм голям мъж вече...

МИЛЛА. Ама не си някой гигант!... Дребничък си... фин...

ДОН КОЛА. (*засегнат от присмеха на останалите*) — Впрочем, не си мисли, скъпа Милла, че тук беше лесно да се свикне...

ДЕРИУ. Е, да, защото не всички сме били на Континента, като дон Кола!...

ДОН КОЛА. Е, да, че като отидат да не би да поемат веднага атмосферата, като мене?... Ами аз съм... изключение от правилото!... Имах нагласата!... Може някой от вас да отиде на Континента, да стои десет години, да се върне и да е по-прост от преди!... Няма нищо общо!... Още щом минах Провлака Месина си казах: Ето това е!... Поех въздуха на Континента и се почувствах като вкъщи... Без да се смутя... Не съм усетил спънки!... Нали, Милла?...

МИЛЛА. Наистина, даже и за акцента.

САСА. Ами да, не се усеща, че сте сицилианец, дон Кола!...

ДЕРИУ. Дума да не става!... Който не ви познава ще каже, този е тосканец.

ЧЕЧЕ. В никакъв случай, „virginia“!... Дон Кола е възприел венецианския акцент: от Маламоко!...

САСА. Както и да е, важното е — не се усеща, че дон Кола е сицилианец.

ДОН КОЛА. Не, усеща се... Малко но се усеща!... Обаче горе, като общувам, имам възможност да прихвана веднага говора. „Pè dindirindina, che famo li giochi?.. Fermete, li` basta la mossa! Te possino acciacatte!“

ДОН ЛУЧИНУ. Кола... Кола!... Ела тук, слушай, спри!...

(придързва го настрани) — Нещо ми подсказва, че днес ще стане някоя беля тъдява...

ДОН КОЛА. Защо?

ДОН ЛУЧИНУ. Защото направи си сметка, пристига сестра ти Клементина и заварва госпожата вътре...

ДОН КОЛА. Че как?... А, вие сте си втълпили, че Милла тук не трябва да влезе и правите всичко възможно да не я допуснете...

ДОН ЛУЧИНУ. Ние ли?... Сестра ти... Знаеш каква е Марастелла!...

ДОН КОЛА. Сестра ми не може да ми се налага... И..., само за сведение, Лучину, завещание все още не съм направил.

ДОН ЛУЧИНУ. Какво общо има въпросът за завещанието?... Сега е важно жена ми и госпожата да не се срещнат тук, в интерес е на всички...

ДОН КОЛА. И какво искаш, аз да си тръгна с Милла, така ли?...

ДОН ЛУЧИНУ. Не, това не... Но може да се намери някакво извинение, да мине оттатък, госпожа Милла, в билиардната зала.

ДОН КОЛА. Намери го ти... Не желая да ставам за смях пред една жена от Континента.

ДОН ЛУЧИНУ. Но аз не съм близък с твоята госпожа... Никога не съм говорил с нея.

ДОН КОЛА. Ами че говори, дървеняко, говори; сближи се малко с нея и ще видиш колко любезна жена е... От какво се страхуваш, да не изгубиш репутацията си на почтен мъж и добър баща на семейство като ѝ говориш ли?...

ДОН ЛУЧИНУ. Откъде накъде?... *(приближава се към групичката вдясно, където Милла кокетнички с Чечè и Сасà, но предпочита последния, който е запален по нея, целият в пламъци, и се обръща на висок глас към останалите)* — Господа, кой иска да изиграем една париджина?... Дериу, ще играеш ли?...

ДЕРИУ. Защо не.

ДОН ЛУЧИНУ. Вие, господин поручик?...

ПОРУЧИКА. С удоволствие.

ДОН ЛУЧИНУ. Чечè, а ти?...

ЧЕЧÈ. Ако играе Сасà!...

ДОН ЛУЧИНУ. Сасà... Сасà!... Сасà!... (*към останалите, като намига*) Ох, колко е отваяно това създание!... (*по-силно*) — Сасà!...

САСÀ. А!... какво желаете, дон Лучину?...

ДОН ЛУЧИНУ. Ще изиграеш ли една париджина?...

САСÀ. Да, вие вървете, идвам.

ДОН ЛУЧИНУ. (*като надвива своята нерешителност*) — Госпожо, приятно ли ви е да наблюдавате играта на билиард?..

МИЛЛА. Много!... Но ще ми бъде по-приятно да играя, в интерес на истината...

ПОРУЧИКА. Вие играете?...

МИЛЛА. И още как!...

ПОРУЧИКА. С топки ли?

МИЛЛА. Не, играя с щека, господине!... Алиталиана, бадзика, карамбол, каролина...

ДОН ЛУЧИНУ. Значи още по-добре!... Ако искате да влезете в играта...

МИЛЛА. (*става, сияеща, пляска с ръце, хваща подмишница дон Лучину (объркан) като го побутва към залата за билиард, вляво*) — Да, да, да вървим, да вървим!...

ДОН ЛУЧИНУ. (*забелязвайки, че дон Кола ги следва*) — Къде отиваш Кола?...

ДОН КОЛА. Защо, не може ли и аз да играя?...

ДОН ЛУЧИНУ. Ама... ако влезеш да играеш билиард и ти, онази особа като дойде, кого ще намери?... Ще влезе право вътре и ще я оплескаме!... Не, скъпи, ти трябва да останеш тук да я чакаш.

ДОН КОЛА. Ох, какво да се прави!... (*взема един вестник*).

МИЛЛА. Господин поручик, елате!... Какво гледате, вперил очи във вратата?... Чакате ли някого?...

ПОРУЧИКА. *(смутено)* — Не, никого!...

МИЛЛА. Ами елате тогава!... *(хваща го за ръка и го дърпа)* Париджина за всички!... *(тръгват всички след Милла към билярдната зала).*

ДОН КОЛА. *(към Поручика)* — Отидете, отидете!... Иначе ще ви накарам аз да отидете, да знаете! *(Поручикът тръгва както по-горе).*

ДЕРИУ. *(смутен, от онова което дон Кола е казал на Поручика, преди да влезе в залата, го укорява с поглед и нахлупва по-ниско каскета си, нарочно).*

САСА. *(минава последен и преди да прекрачи прага, казва на дон Кола, въодушевено)* — Шапка свалям!... Имате право, ваша милост!... Благословен да е Континента!...

ДОН КОЛА. *(усмихва се, формално, но остава озадачен от възторга на Саса).*

СЦЕНА V

Дон Кола и Дон Либориу

ДОН ЛИБОРИУ. *(е останал сам до масата за четене, като се преструва че чете, но се подсмивва тайничко, защото дон Кола, който не забелязва неговото присъствие, непрекъснато отваря вратата на билярдната, която се затваря отново, и наблюдава с безпокойство, докато отвътре долита чуруликането на Милла, която пърха сред младежите).*

ДОН КОЛА. *(в един момент, от яд и от ревност, смачква вестника, който държи в ръка, и като напуска вратата се обръща, за да се върне към масата. Едва тогава забелязва дон Либориу и възвръща обичайната си усмивка на удовлетворен и културен мъж. След което, дон Либориу почти му се присмива в лицето и той ядосано го пита)* — А вие не играете ли?...

ДОН ЛИБОРИУ. Не... Понеже съм от тези които не умеят да имат вземане-даване с господата от Континента!... Освен това, не мога да се лиша от тосканската ми пура...

ДОН КОЛА. *(заядливо)* — Нито пък от каскета!...

ДОН ЛИБОРИУ. Да, но не съм от онези дето го пропиляват сред навалищата!...

ДОН КОЛА. Да не се пропилиете и вие, че ако не, ще се пропилее и соя!...

ДОН ЛИБОРИУ. Стар сицилиански сой, скъпи дон Кола, и се гордея с него!...

СЦЕНА VI

Гореспоменатите, Госпожа Марастелла, Клементина и Микилину

МАРАСТЕЛЛА. *(влиза от антрето следвана от дечката и обхожда с поглед наоколо, като се преструва че търси съпруга си. Към Микилину)* — Къде е баща ти?... *(кимва с глава за поздрав към дон Либориу, който става с шапка в ръка, като ѝ отправя обичайните любезности, след което обръщайки се към дон Кола)* — О, Кола!... Който те срещне и Великден ще посрещне!...

ДОН КОЛА. Бях зает!...

ДОН ЛИБОРИУ. *(тактично се отдалечава)* — С ваше разрешение *(преминава в билиардната зала)*.

ДОН КОЛА. *(като прегръща племеницата си)* — Как си, Клементина?...

КЛЕМЕНТИНА. На вашите заповеди.

МИКИЛИНУ. Мамо, аз съм оттатък *(изтичва към билиардната зала)*.

ДОН КОЛА. Моля, моля!... Вуйчо Кола моли само за благоразположението, особено на племеничка като теб, разцъфнало цвете... Какво става?... Няма ли нещо на хоризонта?...

КЛЕМЕНТИНА. Какво например?...

ДОН КОЛА. Какво може да бъде?... Например момчета!... За красиви момичета като теб.

МАРАСТЕЛЛА. *(останала с наострен слух към думите на брат си и с очи вперени във вратата на билиардната, подозрително)* — Ти знаеш ли нещо?... чул ли си нещо?

ДОН КОЛА. За какво?...

МАРАСТЕЛЛА. Нищо ли не ти каза Лучину?...

ДОН КОЛА. Нищо.

МАРАСТЕЛЛА. Клементина, отиди отгатък.

ДОН КОЛА. *(като задържа племеницата си, която се отправя към билиардната)* — Не, не, къде отиваш?... Чакай.

МАРАСТЕЛЛА. И защо не я пускаш?...

ДОН КОЛА. Защото там играят... хазарт.

МАРАСТЕЛЛА. А, а!... Играят хазарт, като че е Коледа, както обикновено!... *(разтревожена)* — А Лучину вътре ли е? *(понежва да изтича натам)*.

ДОН КОЛА. *(както по-горе)* — Не, седни!... Съпругът ти е отишъл... не знам къде... Няма го в Кръжеца.

МАРАСТЕЛЛА. А Микилину?... Ако играе ще го убия! *(тръгва както по-горе)*.

ДОН КОЛА. На какво знае да играе Микилину, на шикалки?... Вътре се играе на едро... Седни ти казах, и ми говори за сериозни неща... Без да отпращаш Клементина!... Няма нужда да те убеждавам, че дъщеря ти вече е големичка...

МАРАСТЕЛЛА. *(като че ли прави усилие)* — Има едно облаче, далеко, далеко.

ДОН КОЛА. На хубаво време ли е?...

МАРАСТЕЛЛА. Така изглежда.

ДОН КОЛА. И как се казва?...

МАРАСТЕЛЛА. Поручик Галиено Галлетти.

ДОН КОЛА. А... значи облачето е близко!...

МАРАСТЕЛЛА. Изпрати един човек да опипа почвата... На пръв поглед не е лош, обаче... откъде да знаем дали не играе комар... *(поглежда дъщеря си, която се изчервява, отмества я с ръка, като ѝ закрива лицето и казва тихо)* — И дали обича жени...

ДОН КОЛА. *(като се усмихва, и силно)* — Караш ме да се смея!... Ако не обичаше жените, нямаше да пита за дъщеря ти!... Щеше да си вземе ловджийско куче...

МАРАСТЕЛЛА. Все същият си, Мариѐо Пресвета!... Не говори високо!... Мислех си: ти Кола, който познаваш всички на Континента, не можеш ли да разбереш нещо за него?

ДОН КОЛА. Ама ти как смяташ, че Континента е остров Пантелерия,!... Трийсет и пет милиона души са на Континента, ей!... *(забелязвайки, че Поручика се задава)* — Ето го облачето!...

СЦЕНА VII

Поручика и гореспоменатите

ПОРУЧИКА. *(затваря осторожно вратата на бильярдната и застава мирно докато поздравява, след това се приближава усмихнат и отива да се ръкува с дамите)* — Госпожо!... Госпожице!...

МАРАСТЕЛЛА. *(сериозно)* — Господин поручик... доколкото виждам, вие сте любител на хазарта!...

ПОРУЧИКА. В никакъв случай, госпожо! Истината е, че започнах една партия ей така, за да не разочаровам останалите и сега ще я продължи вместо мен, господин Микелину.

МАРАСТЕЛЛА. *(като избухва, строго)* — Моят син?... Как така, господин поручик?... Вие първо казвате, че не играете, а след това, не само че играете ами въвличате в този порок и сина ми?... *(понечва да стане)* — А на Микелину сега ще му дам да се разбере!...

ДОН КОЛА. *(тихо, като я задържа)* — Седни... Не се дръж като провинциалистка!... Не се излагай!... *(силно)* — Тук има някакво недоразумение, Марастелла!... Господин поручика не е комарджия, аз го заявявам: но тъй като един господин от Граммикеле има път към нас, в името на гостоприемството си разиграват партия бильярд, разбра ли?...

МАРАСТЕЛЛА. Но... нали ми каза, че там се играе хазарт?... Говорете вие, господин поручик!...

ПОРУЧИКА. Не зная, госпожо, аз играх бильярд... *(гледа дон Кола)* с този господин...

ДОН КОЛА. Играе се хазарт в стаята в дъното, до градината... (*тихо на Марастелла*) — Седни, не прави лошо впечатление!... (*към Поручика*) — Как играе този приятел, а?...

ПОРУЧИКА. Добра щека!

ДОН КОЛА. (*триумфално*) — Ето!... Не сте го видели в другите игри?... Специалист, да знаете... Има стил на игра който зашеметява.

МАРАСТЕЛЛА. (*по-скоро смутена отколкото убедена*) — Сега, вие ме извинете, господин поручик, харесват ми хора, които не познават никакви игри, дори Асопиля-тутто... И дъщеря ми е като мен, разбирате ли?... Ние сме едни такива...

ПОРУЧИКА. И добре правите... Който обича хазарта не обича труда... Аз имам представа от бiliarда така... както имам представа от фехтовката, защото е упражнение за тялото и е добре един офицер да има представа...

ДОН КОЛА. Под знамената е задължително... струва ми се!...

СЦЕНА VIII

Милла и гореспоменатите

МИЛЛА. (*смее се силно, отваря отново вратата на бiliarдната и без да обръща внимание на дамите, с цигара в уста и щека в ръка, излиза напред и вика*) — Поручик!... Поручик!... Вие напуснахте играта, но Микелино загуби заради вас, разбрахте ли?... Платете, платете и елате за реванша!... Хайде!... Хайде!...

ГЛАСОВЕТЕ НА ИГРАЧИТЕ. (*от вътрешността на къщата*) — Госпожа Милла, ваш ред е!...

МИЛЛА. (*силно*) — Идвам, идвам!... (*към Поручика, като се връща отново*) — Ще ви дадем реванш, елате, поручик!...

МАРАСТЕЛЛА. (*смаяна, изумена, към Клементина, зашеметена*) — Ставай, ставай!... (*към дон Кола*) — Тази дете се показва... тук, тази... госпожа, ако не се лъжа, е господинът от Граммикеле!... Така ли е, господин поручик?

ПОРУЧИКА. Вижте, госпожо...

МАРАСТЕЛЛА. Виждам, че вие сте много сериозен човек и ви поздравявам!... Ще направите добра кариера!...

ДОН КОЛА. *(ядосано)* — Какво толкова си видяла?... На какъв скандал си станала свидетел? Седни, не се нервирай!...

МАРАСТЕЛЛА. Да седна ли? Тук?... Където са били тия... чуждоземци от Граммикеле?... *(като се приближава към залата за бiliarд, силно)* — Микилину!... Микилину!... *(към сина си, който излиза, боязливо)* — Тръгвай!... Заведи ни вкъщи, а колкото до тебе, после ще си оправяш сметките с баща ти когато разбере всичко!

ПОРУЧИКА. Но госпожо, чуйте, моля ви...

МАРАСТЕЛЛА. Аз ви моля, господин поручик!... Моля ви да не ми отправяте повече и дума, защото не знам вий кой сте, какъв сте, и от къде се взехте...

КЛЕМЕНТИНА. *(като подава ръка на Поручика, натъжена)* — Довиждане...

МАРАСТЕЛЛА. *(като я отмества, рязко)* — Какво ти довиждане, тръгвай!... А ти, хъшлако, *(към Микилину)*, хайде тръгвай!... *(побутва децата към вратата, след което, обръщайки се към дон Кола)* — Чудя ти се на акъла... с тия бели коси! *(отново към децата, както по-горе)* — Да тръгваме!... Веднага вкъщи!... *(излизат, оставят поручика оскърбен, угнетен, поразен)*.

СЦЕНА IX

Поручика, Дон Кола, после Сасà и Прислужника

ДОН КОЛА. *(след кратка пауза)* — Не се ядосвайте, поручик!... Сестра ми има малко труден характер, но като оставим това настрана, може да стане прекрасна тъща!...

ПОРУЧИКА. Моля ви се!... Аз съм смаян!...

ДОН КОЛА. Моля да ми повярвате, господин поручик, че макар да сме брат и сестра с Марастелла, аз съм от друга порода... от друга категория, знаете!...

САСА. *(отваря отново вратата на билиардната, откъдето се чуват весели гласове и глъч, поривисто се появява на сцената, разпален, възбуден и извиква)* — Прислужник, прислужник!...

ПРИСЛУЖНИКА. *(като се показва отдясно в дъното)* — Заповядайте?...

САСА. Две бутилки стара малвазия, бързо!...

ПРИСЛУЖНИКА. Веднага!... *(отново влиза и повторно излиза след малко, с две бутилки и шест чаши, като се отправя към залата за билиард)*.

ДОН КОЛА. *(с развалено настроение щом чува глъчката от билиардната и като вижда Саса толкова възбуден, нямайки търпение да премине и той оттатък, иска да заведе и поручика)* — Елате, елате оттатък, Поручик!... Какво толкова?... Да не сте се докачили!... Елате.

ПОРУЧИКА. *(като се съпротивлява)* — Не, вървете вие, аз няма да дойда...

ДОН КОЛА. Не, сам тук няма да ви оставя... Не му мислете, казвам ви!...

ПОРУЧИКА. Вие разбирате... Ако можех да кажа на госпожата, че този който ме покани да играя билиард беше именно нейният съпруг!...

ДОН КОЛА. Ще ù го кажа аз, не се съмнявайте!... И вие ще забележите утре, че съм изпълнил обещанието си, тъй като ще срещнете моя зет с бинтована глава и изпоздрано лице...

СЦЕНА X

Гореспоменатите, после Гайдаря, Госпожа Сарина Валадала, Донна Микела Папалардо, Донна Кунчетта, други жени и деца от двата пола, които не говорят
ГАЙДАРЯ. *(като влиза от антрето с гайдата си подмишница и шапка в ръка)* — Дал Бог добро!

ДОН КОЛА. А, здравей, гайдарю!... Господин Поручик, чуйте, ще ви разсмея *(към Гайдаря)* — Как е времето покрай морето?...

ГАЙДАРЯ. Значи ваша милост ме взема на подбив!...

ДОН КОЛА. (*към Поручика*) — *На подбив* — „да ме подиграе“ (*към Гайдаря*) — *Защо?*

ГАЙДАРЯ. Амчи, знам ли аз, простия планинец?...

ДОН КОЛА. *Защо, във вашето село няма ли море?...*

ГАЙДАРЯ. (*като се усмихва*) — *Нони!...*

ДОН КОЛА. (*към Поручика*) — *Нони*: „не“ — *Латинска дума* (*към Гайдаря*) — *Ами как я карате с водата?*

ГАЙДАРЯ. Амчи, има чистерни!... Оная в Сан Никола, имаа три иляди сарми... и оная таки в Санта Лучия, поголемата...

ДОН КОЛА. (*към Поручика*) — *Ето*: имат цистерни. Една доста обемиста и друга *таки*... „също“ — *гръцка дума* — *по-голяма*. *Имаа*: значи „е“!... *разбрахте ли? Арабска дума!...* (*към Гайдаря*) — *А морето виждали ли сте?*

ГАЙДАРЯ. Тъй вярно гòсине!

ДОН КОЛА. (*към Поручика*) — „Тъй вярно господине!“ Чуйте, чуйте (*към Гайдаря*) — *Обяснете ми нещо друго тогава*: Как така става, че като хвърлим *камен* (*към Поручика*) — „камък“ —, който е толкова малък, той потъва, а един вапор, който е толкова голям, остава отгоре?...

ГАЙДАРЯ. (*като се смее*) — *Ами финомен*, ваше благ`родие!... *Матафизика*.

ДОН КОЛА. (*към Поручика*) — *Феномен* — *Метафизика* (*към Гайдаря*) — *Обяснете, че не ви разбирам*.

ГАЙДАРЯ. Ами че то е същото, ваше благ`родие, ако ваша милост иска да отреже хлеба с тъпото на ножа... Тъпото, си е дебело и не влиза; но ако го режете с остро, дето си е фино, то си влиза сам самичко!... Ей това е финомена на морето!... *Каменът*, дето си е фин, си влиза у водите лек полечка, вапорът, дето е голем, не, и си стои се там!

ДОН КОЛА. (*към Поручика*) — *Разбрахте ли?*

ПОРУЧИКА. Нищо.

ДОН КОЛА. Ами да... Така е, защото този гайдар говори на диалект — цяла камара от мъртви езици!... Той казва: *Феноменът* е следният: Ако вземете един хляб и

искате да го разрежете с нож откъм тъпата страна, тя е дебела и не влиза в хляба, ако обаче използвате острието, което е тънко — влиза лесно и реже. Същото може да се каже за камъка и за кораба в морето. Тъй като камъкът е малък, реже водата и влиза в морето, корабът, тъй като е голям, не реже и остава отгоре!...

ПОРУЧИКА. *(като се смее)* — Прелестно!...

ДОН КОЛА. Гайдарски приказки!... *(Междувременно са пристигнали дамите и децата, като са заели място до ол-тара, на разположени в две редици столове с гръб към публиката. Гайдарят е надул меха и започва да свири. Всички подемат литанията. Точно в този момент от бiliarдната се чуват възгласи: „Хип, хип, хип, ура!...“, които се повтарят три пъти, нервирайки дон Кола, който целият на тръни, се доближава до полуотворената врата на бiliarдната, като дава повод за безпокойство на дамите, надали ухо и обърна-ли поглед към вратата. Оттам се появяват Милла, с цигара в уста и дон Лучину, с празна бутилка в ръка, пиян; таниу-ват нещо като кан кан, аплодирани от Чечè и Сасà).*

СЦЕНА XI

Милла, Дон Лучину, Чечè, Сасà, Дериу, Поручика, Дон Филадельфу, Дон Либориу и гореспоменатите

(При тази поява се чува силен възглас). Идва от дамите, които негодуват, възмутени, станали на крака като се кръстят).

ДОННА МИКЕЛА. Това тук, вече не е Салона на Кръжеца!...

ДОННА КУНЧЕТТА. Това е нечуван и невидан скандал, свинщина!...

ДОН КОЛА. Госпожо, какво искате да кажете?

ДОННА КУНЧЕТТА. Искам да кажа, че това е безобразие и кощунство!... И се чудя на зет ми, че още идва на това място! *(като подхваща дон Филадельфу за лакътя)* — Тръгвай, Филадельфу, тръгвай!... Тук човек не трябва да стъпва повече, заради доброто ни име!...

ДОН КОЛА. Ама какво говорите?...

ДОННА САБИНА. Има право!... Хайде, Филадельфу (*излизат, разгневени, възмутени, като измъкват и дон Филадельфу*).

ДОННА МИКЕЛА. Какъв скандал, моля ви се, какъв скандал!... Либориу, заеми се и прекрати това нещо, ако ли не, подай си оставката, разбра ли?... (*тръгва и тя след дамите*).

ДОН КОЛА. (*ядосано*) — Скандал, скандал!... какво толкова, какво е станало, какво са видели?...

ДОН ЛИБОРИУ. Скандал, скандал, така е, господа!... Виждат се неща невиджани досега!... Господа, членът на Кръжеца идва да си прочете вестника, семейството му идва за светата служба, а човек трябва да стане свидетел на тези противни сцени!... Ами вървете да вдигате гюрюлтия у вас!... Има право жена ми!... Или ще свърши тоя безпорядък или ще напуснем всички ведно!...

ДОН КОЛА. Ами напуснете!... Ще остана член само аз!... Ще плащам само аз наема на къщата!...

ДЕРИУ. Какво? Какво ще плащате?... Помещението е на Общината, а Общината не може да отдава помещението за... забавление!...

ДОН КОЛА. Мога и без него!... Ще направя кръжеца в моята къща, както е в Рим!...

ДОН ЛИБОРИУ. Браво!... Точно така трябва да направите!...

САСА. Ако направите кръжец, ваша милост, аз ще стана член!...

МИЛЛА. Браво!...

ДОН КОЛА. (*с ентусиазъм*) — Браво... Един!...

ЧЕЧЕ. Ами и аз.

ДОН КОЛА. И двама!... Вие, господин поручик, ще влезете ли?...

ПОРУЧИКА. За ваше удоволствие!...

ДОН КОЛА. (*триумфално*) — Ще видите, ще видите, скъпи мои, какъв кръжец!... Нищо общо с този жалък Салон, мизерен и назадничав!... (*назидателно*) — От утре — кръжецът вкъщи!...

Завеса

ЗАБЕЛЕЖКИ

Като остават в сила целият диалог и всички забележки във второ действие, авторът допуска в общите сцени и заради автентичността на текста, някои от репликите да се припокриват — но без да се смесват, предизвиквайки объркване — а други да се допълват, за по-добра цялост, с думи и действия или с обикновени балансирани повторения.

В сцената с литанията, ако няма актьор, който може да свири на гайда, персонажът трябва да отпадне, без да се позволява на актьора да се преструва че свири, използвайки трика с истински гайдар зад сцената. В този случай остава само литанията, която се пее като се чуват единствено гласовете, добре разположени на сцената.

Финалната сцена се играе с много жар, пламенно, но с мярка и без излишно викане.

ТРЕТО ДЕЙСТВИЕ

Помещение, което служи едновременно за кабинет и салон в къщата на Дон Кола. Жилището е подредено с вкус. Антре вдясно, две врати в дъното и прозорец вляво. До прозореца има писалище, а пред него люлеещ се стол. На противоположната страна има малко диванче и фотьойли, малка масичка за чай и още една, работна масичка. Между двете врати в дъното — мебел по модата с огледало.

СЦЕНА I

Милла сама, след това Дон Кола

МИЛЛА. (зад прозореца, гледа към улицата като се усмихва и кокетнички с някого. Облечена е в розов пеньоар, целия в дантели, много елегантна. В ръката си държи бележчица. След като изпраща дяволито поздрав, тя се отправя към писалището, обляга се замислено, след това

сяда на люлееция се стол с гръб към стената в дъното, отваря листчето и чете, усмихвайки се доволно).

ДОН КОЛА. (отваря полекичка вратата в дъното вляво, усмихвайки се, като че иска да я изненада, забелязва че Милла чете бележчицата и се спира смутено. Приближава се към нея на пръсти, мъчейки се да схване отдалече някоя и друга дума от написаното..., не успява, остава в недоумение: при едно рязко движение на Милла се втурва назад, много тихо, после се връща, явно още не може да се реши, накрая се закашля).

МИЛЛА. (изненадана, смачква листчето в ръка и след това го плъзва в бюста си, оправя се отново, обръща се към дон Кола с предизвикателна усмивчица, после протяга ръце към него, все едно че го приканва да се приближи).

ДОН КОЛА. (едва прикривайки своето безпокойство, не приема поканата).

МИЛЛА. (ласкаво) — Ела тук, Николино!...

ДОН КОЛА. (при думата Николино, настроението му се разваля и отговаря соннато) — Какво искаш?...

МИЛЛА. Ела!...

ДОН КОЛА. (след кратко колебание се приближава до нея и я оставя да го хване за ръката) — Ето ме.

МИЛЛА. Полюлей ме!...

ДОН КОЛА. (не го прави, тогава тя, като се подпира на ръката му, успява да се залюее, като го тласка така, че го кара да се навежда и да се изправя някак смешно. Най-накрая, ядосано) — Стига, стига Милла, че се поболявам!...

МИЛЛА. (като се спира) — Какво каза?... Не разбирам!...

ДОН КОЛА. Страдам от морска болест...

МИЛЛА. В моите обятия ли страдаш от морска болест?...

ДОН КОЛА. Не... казвам, с това люлчене (Милла не разбира)... с това твое люлеене... (тя става и той я наблюдава внимателно).

МИЛЛА. Защо ме гледаш така?...

ДОН КОЛА. Нищо... Не мога ли да те гледам?...

МИЛЛА. Да... но ме гледаш някак...!... Какво ти е днес, Николино?...

ДОН КОЛА. *(сякаш иска да ѝ вдигне скандал)* — Слушай!...

МИЛЛА. Продължавай... Защо спря?... Какво искаш да кажеш с тази навъсена физиономия?... Да не би да се разкайваш?... Не обичам разкаянията, разбираш ли?...

ДОН КОЛА. Искях да ти кажа... че те моля да не ме наричаш повече Никулину.

МИЛЛА. Защо?...

ДОН КОЛА. Защото... не съм аз онзи Николино, който ти си представяш, това е!...

МИЛЛА. Колко неразбираемо говориш!... Не те разбирам!... Като не обясняваш като хората!... Какво искаш да ми кажеш?... Не ми се прави на сицилианец, моля те, и помни нашата уговорка... Ако не те смятах за човек с дух, нямаше да те дойда с теб.

ДОН КОЛА. Ей това е!... Когато искаш да се наложиш, все на човек с дух биеш!... А пък аз, за да бъда човек с дух, трябва да съм Николино!...

МИЛЛА. Когато искам да се наложа?... Какъв е този език?... Да не би да имам някаква вина пред теб?... Да не съм се променила случайно през тези шест месеца?...

ДОН КОЛА. Не, не казвам това...

МИЛЛА. Ами тогава?... Ти всъщност си този, който повлиян от атмосферата на градчето, започваш да се разстройваш, да живееш с подозрения и предразсъдъци..., да губиш онзи чудесен характер, онзи възвишен дух, който вече беше придобил!... И не можеш да си представиш колко ми е мъчно!... Но за теб!...

ДОН КОЛА. *(почти засрамен)* — Не...Аз, откъде накъде?... Духът си го имам и още как!... Как можеш да кажеш че съм го загубил?... Да не би да съм ти направил някоя сцена на ревност?...

МИЛЛА. А, между другото, нямаше да я понеса!...

ДОН КОЛА. Тогава?...

МИЛЛА. Тогава... сега какво ти е?...

ДОН КОЛА. Нищо!

МИЛЛА. С тази физиономия?...

ДОН КОЛА. Каква физиономия?...

МИЛЛА. Погрозняла и потъмняла като нощта!...

ДОН КОЛА. *(инстинктивно се приближава до огледалото в дъното и без да отговори, се оглежда)* — Така ти се струва *(придавайки на лицето си обичайната глуповата усмивка)* — Впрочем погледни.

МИЛЛА. *(като се затичва срещу него)* — О... така те искам!... Скъпи!... *(прегръща го, но си спомня за бележката и се загръща с яката на пеньоара)*.

ДОН КОЛА. *(разбира и пак помръква)*.

МИЛЛА. Ето, видя ли, отново!... Но какво ти става?...

ДОН КОЛА. *(като се усмихва повторно)* — Сега как ме виждаш?...

МИЛЛА. А, браво, браво!... Точно така!... Видя ли колко си симпатичен така?... *(като го погръща отново)* — Я сега ми кажи ти, палавнико, защо пристъпваше тихичко насам?

ДОН КОЛА. Кой, аз?

МИЛЛА. Съмняваш ли се в нещо?...

ДОН КОЛА. Ама как!... И дума да не става!...

МИЛЛА. Ще отречеш ли, че се промъкваше скришом?... Защо?...

ДОН КОЛА. Защото... исках да ти направя изненада...

МИЛЛА. Каква?... Още един подарък ли?... Имай предвид, че не искам повече да харчиш по мен за бижута... за сега!...

ДОН КОЛА. Не, не става въпрос за бижута...

МИЛЛА. А за какво тогава?

ДОН КОЛА. Глупости... Не си мисли лоши работи...

МИЛЛА. *(нетърпеливо)* — Хайде кажи ми...

ДОН КОЛА. (*като се смее*) — Една кошница с фикидиндия с восък отгоре... донесе ги управителя ей сега сегичка!...

МИЛЛА. Ох, сладки, сладки!...

ДОН КОЛА. Представи си такива големи фикидиндия през март!... Уникум...

МИЛЛА. Браво!... Мерси!...

ДОН КОЛА. (*смеейки се*) — Помни, че се ядат целите със семките!... Спомняш ли си първия път?...

МИЛЛА. (*като се смее и го прегръща*) — О, Господи, колко бях смешна!... Плюех ги една след друга!...

СЦЕНА II

Гореспоменатите после слугинчето

СЛУГИНЧЕТО. (*влиза от антрето, докато двамата се прегръщат, целуват и си разменят ласки, понечва да се върне, но след това набира кураж, пристъпва още малко напред и пита, първо тихо, после по-силно*) — Може ли?... Може ли?...

ДОН КОЛА. (*след като Милла се е обърнала, гледайки Слугинчето сурово*) — Може ли и влизаш без да изчакаш отговора, така ли?... Какво има?...

СЛУГИНЧЕТО. Младият господин Дон Микелину.

ДОН КОЛА. Ами че има ли нужда да се известява за моя племенник?...

СЛУГИНЧЕТО. Госпожицата поиска така...

МИЛЛА. Разбира се! Само защото ти е племенник трябва да може да влиза когато си поиска, така ли?... Ако ме свари *disabigliè* и не мога да го приема?... (*към слугинята*) — Нека влезе.

ДОН КОЛА. (*сяда на последния стол до диванчето, най-близо до стената към авансцената, с гръб към антрето и наблюдава скришом Милла, която инстинктивно си пригласяда косите и се тъкми*).

СЛУГИНЧЕТО. (*зад кулисите*) — Влезте ваша милост.

СЦЕНА III

Микелину и гореспоменатите

МИКИЛИНУ. *(влиза с пламнал поглед и без да забележи вуйчо си, тръгва направо и решително към Милла. Ръката му е превързана на врата, окото насинено, а лицето му е цялото в драскотини. Стигнал до Милла и почти понечил да я прегърне, по направен от нея знак се обръща, вижда вуйчо си и остава вкаменен, безмълвен).*

ДОН КОЛА. *(виждайки го така сразен и окаян)* — Какво ти е?...

МИЛЛА. *(като го подкрепя и насърчава с поглед)* — Какво ви се е случило?...

МИКИЛИНУ. А, паднах, да... От мулето.

ДОН КОЛА. Какво ти е на ръката?...

МИКИЛИНУ. Скълчих си я.

МИЛЛА. *(не разбира)* — Моля?

ДОН КОЛА. Луксация.

МИКИЛИНУ. *(убеден че повтаря)* — Илюстрация.

ДОН КОЛА. Точно така: *Илюстрационе италиана!*...

И как така насам?...

МИКИЛИНУ. *(смутено)* — Ами така... на гости.

ДОН КОЛА. На гости?... Така издокаран?... Нямахте ли да е по-хубаво да отидеш в болницата?!

МИЛЛА. Горкичкият... не му се карай. Аз го бях помолила за една заръчка... *(към Микелину)* — Но можехте да не идвате в това състояние!...

МИКИЛИНУ. *(гледайки я без да разбира)* — Не... няма нищо...

МИЛЛА. *(невъзмутимо)* — Изпълнихте ли заръката ми?... *(и след като Микелину не отговаря)* — Да?... Браво, съобщете ми резултата, елате насам *(отправя се към вратата в дъното вляво, но Микелину не помръдва)* — Защо стоите?... *(Микелину гледа вуйчо си).*

ДОН КОЛА. *(към Милла, по-скоро смутено отколкото убедено)* — Какво е, нещо тайно ли?...

МИЛЛА. Да, Кола, пред теб не може да говори... (към Микилину) — Елате, хайде!...

МИКИЛИНУ. (към вуйчо си, след като го е запитал с поглед) — Ще позволите ли, ваша милост?...

ДОН КОЛА. Върви, върви!...

МИЛЛА. (след като е направила път на Микилину, изтичва към дон Кола и като го милва, му казва) — Не ревнуваш, нали?...

ДОН КОЛА. (с обичайната си наперена усмивка) — Какво говориш!... Ами!...

МИЛЛА. (изтичва и тя нататък, и като затваря вратата в лицето на Кола, му се усмихва).

ДОН КОЛА. (след като вратата се е затворила, с усмивка, този път горчива и с посърнало лице) — Може и да затворите... щом искате!... (остава за малко седнал, възкликвайки) — Колко съм духовит само!... (след това става, разтревожен, тръгва полекичка към затворената врата и се опитва да чуе нещо; после се връща, грабва нервно камбанката върху писалището и звъни).

СЛУГИНЧЕТО. (влиза отново от антрето) — Зап`ейте?...

ДОН КОЛА. Върви да ми вземеш очилата!... (и понеже тя тръгва към вратата в дъното в дясно) — Не, не на-там, глупачке!... (Слугинчето тръгва към посочената врата, вляво, и понечва да я затвори, но той ѝ прави знак да я остави отворена: Слугинчето не разбира, той се ядосва и извиква) — Остави отворена вратата, глупачке!...

МИЛЛА. (появявайки се отново, следвана от Микилину) — Добре, благодаря!... Седнете.

МИКИЛИНУ. (сяда в средата на стаята до масичката за чай и не откъсва жадуващи очи от Милла).

СЛУГИНЧЕТО. (връща се с очилата и ги подава на дон Кола, който нервно започва да ги върти из ръцете си и почти ги счупва; след това, за да прекъсне безочливата размяна на любовни знаци между двамата, пита Милла)

— За какво иде реч?... *(чува се отново камбанката на входната врата).*

МИЛЛА. *(тихо)* — Ще ти кажа всичко, засега не ме питай нищо, защото не мога да говоря...

СЛУГИНЧЕТО. *(изтичала е натам и се връща като обявява)* — Вашият братовчед, дон Лучину...

МИКИЛИНУ. *(при това известяване скача на крака и изтичва към вратата в дъното вляво, като се спъва в масичката за чай и я събаря, след това изчезва зад вратата и я затваря).*

СЛУГИНЧЕТО. *(като прави красноречива физиономия, повдига масичката и я поставя на място, докато)*

ДОН КОЛА. *(очевидно ядосан, гледа Милла, като че иска да я подложи на разпит).*

МИЛЛА. *(към Слугинчето)* — Нека влезе *(веднага след излизането ѝ от антрето, тихо, бързо, ядосано)* — Твоите роднини не искат племенника ти да идва тук!... Ето за какво става дума!

ДОН КОЛА. Как така?... Щом като баща му идва!...

МИЛЛА. Е, да!... Знаеш колко са особени!... *(като му се усмихва подкупващо, милвайки го)* — Не казвай, че Микелину е вкъщи!... Ще го преведа да излезе през градината, разбра ли?

ДОН КОЛА. *(с обичайната глуповата усмивка)* — Да!... Като лудница е тази къща!...

СЦЕНА IV

Дон Лучину и гореспоменатите, без Микелину

ДОН ЛУЧИНУ. *(появява се от антрето, с подозрителен поглед, разучавайки с очи, изследвайки, сякаш търси някого. Той е съвсем различен мъж в сравнение с онзи от I и 2 действие: чист, спретнат, с нови дрехи, с нова новеничка малка пелерина, палто с коланче, мека младежка шапка с широка периферия, лачени обувки, ярка вратовръзка и тръстиков бастун в облечената в ръкавица ръка, както и цете в петлицата).*

ДОН КОЛА. Многоуважаеми зетко!... Какво става, подновил си се? Как си?...

ДОН ЛУЧИНУ. Добре, ти добре ли си?... *(към Милла като ѝ стиска ръката като в менгеме и с полуироничен и полухаплив тон)* — Как сте, госпожа Милла?...

МИЛЛА. *(тихо)* — Ох!... Причинявате ми болка!... *(силно)* — Много добре! А вие, дон Лучино?...

ДОН ЛУЧИНУ. Да се е появявал моят син?... *(гледа я втренчено)*.

МИЛЛА. *(като издържва смело на погледа)* — Не, заповядайте.

ДОН ЛУЧИНУ. *(сяда и гледа дон Кола)* — Не се е появявал, така ли?...

ДОН КОЛА. *(под погледа на Милла)* — Въобще!...

ДОН ЛУЧИНУ. *(след кратко мълчание)* — Кола, какво ще правиш през седмицата?

ДОН КОЛА. Чакам хората да им платя.

ДОН ЛУЧИНУ. А вие, госпожо?...

МИЛЛА. *(като се люлее, излегната в стола)* — О, аз се отегчавам, от това че не правя нищо!...

ДОН ЛУЧИНУ. Искате ли да дойдете с мен?...

ДОН КОЛА. *(смеейки се)* — Какво каза, Лучину?...

ДОН ЛУЧИНУ. С мен... заедно с мен...

МИЛЛА. *(докато дон Кола се смее продължително)* — Къде?...

ДОН ЛУЧИНУ. Ще ви заведа на *Акуа Росса*, където скачат змиорките.

МИЛЛА. *(като става и пляска с ръце)* — О, чудесно!... Сигурно е интересно!...

ДОН ЛУЧИНУ. Крайно интересно!... Хайде, обличайте се тогава...

МИЛЛА. А какво ще правим с хората?... Никола, не можеш ли да ги оставиш за утре?...

ДОН КОЛА. На кого?... Ако някои от тях не вземат платата днес, утре няма да могат да се нахранят!... Съжалявам скъпи Лучину...

МИЛЛА. Колко жалко!

ДОН ЛУЧИНУ. Ама непременно ли Кола трябва да дойде?...

МИЛЛА. Ами как?... Без него?

ДОН ЛУЧИНУ. Защо?... Страхувате се да не ви изям ли?... О, нищо, нищо, Кола да не би да ревнува от мен?...

МИЛЛА. Кола да ревнува?... От зет си?... Чуй това, чуй, Кола!...

ДОН КОЛА. *(все със същата усмивка)* — Е, е!... Оста-ви го да си приказва!...

ДОН ЛУЧИНУ. Хубаво, тогава облечете се, че няма време за губене, госпожо...

МИЛЛА. *(приближавайки се до Кола и като го мил-ва, както обикновено)* — Наистина ли не ти е неприятно, Кола?... *(Дон Кола се усмихва, както по-горе и прави от-рицателен знак)* — Каж ми истината!... Защото ако ти е неприятно, мога и да не отида!...

ДОН КОЛА. Не, не ми е неприятно...

МИЛЛА. *(както по-горе)* — Колко си добър!... Ангел!... Тогава отивам *(към дон Лучину)* — Няма да се бавя, да знаете! *(отново се връща в стаята и затваря врата след себе си)*.

СЦЕНА V

Дон Кола и Дон Лучину, после гласът на Милла

ДОН КОЛА. *(с явно лошо настроение, съжалява че е позволил на Милла да отиде на разходка сама)* — На Акуа Русса обаче е влажно и улицата е цялата в кал... не бях помислил...

ДОН ЛУЧИНУ. Като че ще трябва да ходим пеша!... Долу е файтона, чака...

ДОН КОЛА. Да, но... в открита кола... Милла е с крехко здраве...

ДОН ЛУЧИНУ. Колата е закрыта!... Покажи се на прозореца и виж!...

ДОН КОЛА. *(още по-ядосан от преди, но е принуден да преглътне, замълчава; след кратка тишина, като наблюдава зет си и гледайки го настойчиво, за да го изпита, казва)* — Да живее Континента, а Лучину?...

ДОН ЛУЧИНУ. *(който е избегнал погледа му, малко притеснено)* — Защо говориш така?...

ДОН КОЛА. За да кажа нещо... Ако беше сицилианка, щеше ли да дойде сама с тебе в затворена кола?...

ДОН ЛУЧИНУ. Е, разбира се! В този гнусен град, човек не може да направи и най-невинното нещо!...

ДОН КОЛА. Жена ти...

ДОН ЛУЧИНУ. *(като се обръща стреснато, мислейки че Кола съобщава че сестра му влиза, и почти готов да избяга, се успокоява, когато вижда че стаята е празна и че Кола се усмихва)* — Остави ме на мира!... Характерът ѝ става все по-заядлив и по-яростен!...

ДОН КОЛА. А синът ти?...

ДОН ЛУЧИНУ. Къде е?... Видя ли го?... Кажи ми истината: беше ли тук?

ДОН КОЛА. Не... питам те точно затова, защото не ви виждам вече заедно, както обикновено...

ДОН ЛУЧИНУ. Не, не го искам аз вече с мен!... Хвана лош път!...

ДОН КОЛА. Има си хас!... Младото, държано до вчера изкъсо, щом малко се намери нашироко, се гмурка през глава като паламуд!... Трябва да го върнете!... Виж какво ще направиш: прати ми го ти на мене, да му дам наставления.

ДОН ЛУЧИНУ. *(живо)* — Не, не Кола!... Даже, бъди така добър да не го приемаш повече тук!... Това е лична молба!... Да си понесе обидата, че вече не е приет добре от роднините... този... кучи син!...

ДОН КОЛА. Имаш право, съгласен съм с теб!... *(смее се)*.

ДОН ЛУЧИНУ. *(убеден че се е изразил доста грубо, той също се смее, когато се чува от вътре вик)*

МИЛЛА. *(като че ли се е ударила или като че ли из-*

питва физическа болка) — Ох, ох!...

ДОН КОЛА. Какво става?... *(гледа зет си).*

МИЛЛА. О... ох!!...

ДОН ЛУЧИНУ. *(учудено)* — Какво става там?...

ДОН КОЛА. *(силно)* — Милла!... Милла!... Какво става?... Какво е това охкане?...

МИЛЛА. *(от вътре)* — Нищо, нищо, разбих си...!...

ДОН ЛУЧИНУ. Яйца ли си разби?...

ДОН КОЛА. Крем забайоне си разби!... *(силно към Милла)* — Как се спъна?... Къде се удари?...

СЦЕНА VI

Милла и гореспоменатите

МИЛЛА. *(като се появява отново облечена в красива спортна рокля, със светнало лице)* — Ето, готова съм.

ДОН ЛУЧИНУ. Наранихте ли се?...

ДОН КОЛА. Къде се удари?

МИЛЛА. *(уверено)* — Не се ударих, всъщност. Ръката ми се заклеши между двете рамки на кревата и ме притиснаха като в менгеме!... Остана ми черен белег сякаш някой ме е ущипал здраво...

ДОН КОЛА. *(като гледа дон Лучину)* — Как може да се случи такова нещо?

ДОН ЛУЧИНУ. Странно!...

МИЛЛА. Наистина не знам и аз как!... *(като подава палтото си на дон Лучину, за да смени темата)* — Ще ми помогнете ли?

ДОН ЛУЧИНУ. *(объркан, а след това с помощта на дон Кола ѝ държи палтото, което тя облича, след което я приканва да го хване под ръка).*

МИЛЛА. *(смеейки се, без да го хване под ръка)* — Минете... *(към Кола)* — До скоро, скъпи!... *(следва дон Лучину, но след като е стигнала до прага на антрето се връща и му казва, нежно)* — Мисли си за мен... аз ще си мисля за теб! Довиждане!

ДОН КОЛА. Ще се видим...

ДОН ЛУЧИНУ. Довиждане!...

ДОН КОЛА. Приятна вечер и на ваша милост, така де!... *(двамата излизат)*.

СЦЕНА VII

Дон Кола, след това Слугинчето

ДОН КОЛА. *(останал сам сбърчва вежди и сяда, говори си на себе си)* — Да, но духът ми идва малко множко!... И Континентът също!... *(докосва старата си рана)* — Че чак ме хваща яд!... *(чува звънчетата на колата, изтичва до прозореца, усмихва се, както по-горе, и маха за поздрав, а на глас)* — Довиждане!... Довиждане Милла!... Довиждане!... *(обляга се на писалището сякаш е уморен)* — Колко съм духовит!... Няма дори бутилка стар коняк!... *(отново тупа раната си)* — Щипе!... *(много ядосан, сграбчва камбанката и звъни, първо полека, после силно, нервно)*.

СЛУГИНЧЕТО. *(като се появява от стаята)* — Зап`ейте!...

ДОН КОЛА. Донеси ми чаша вода... *(Слугинчето тръгва)* и един лимон *(Слугинчето се спира)*.

СЛУГИНЧЕТО. *(мило)* — Защо, какво ви е, яд ви е, ваша милост, нали?... *(Дон Кола я заплашва със звънеца и тя избягва)*.

ДОН КОЛА. *(докато чака, опипва раната, сложил лявата си ръка върху нея, а с пръстите на дясната почуква отгоре, както правят лекарите при преглед)*.

СЛУГИНЧЕТО. *(връща се с един поднос, в него има чаша с вода до половината, голям лимон, нож, салфетка, и му го подава)* — Ваша милост, ето.

ДОН КОЛА. *(седнал в средата на сцената, взема салфетката и я разстила върху коляното си, след това взема ножа и лимона, който разрязва наполовина и след като слага едната половина в подноса се залавя да изстиска другата половина във водата)* — Я ми кажи ти нещо, моите роднини наминават често у дома, нали?

СЛУГИНЧЕТО. (*дяволито*) — О!...Ама как не!... За тоя дом да си нямате грижа!... И да беше госпожицата истинска съпруга, пак нямаше да се отнасят с нея така добре роднините на ваша милост!...

ДОН КОЛА. Кои роднини?...

СЛУГИНЧЕТО. Ами... вашият племенник дон Микилину... вашият зет...

ДОН КОЛА. И толкова!...

СЛУГИНЧЕТО. Е, да... А, дон Лучину особено... много е привързан!... О, много, много, така де!...

ДОН КОЛА. И по-често наминава той, така ли?...

СЛУГИНЧЕТО. Много често!... Няма ден да не дойде поне по два пъти (*дон Кола нервно изстиска половината лимон във водата*).

ДОН КОЛА. Дори когато ме няма, разбира се!...

СЛУГИНЧЕТО. Миналата сряда, например, когато ваша милост тръгна за ливадите в пет сутринта!.. Е, в пет и половина Дон Лучину беше вече тук, за да прави компания на госпожицата!

ДОН КОЛА. (*грабва другата половина от лимона и го стисва ядосано, както по-горе, със зъби, после гаврътва лимонадата почти на един дъх. Чува се междувременно камбанката на входа и дон Кола сяда, нервно*).

СЛУГИНЧЕТО. Ида! (*слага подноса на един стол и изтичва към антрето*) — Ида!...

СЦЕНА VIII

Гореспоменатите и Госпожа Марастелла

СЛУГИНЧЕТО. (*от вътреиността на къщата, докато дон Кола си избърсва устата и хвърля салфетката върху подноса, където преди това е оставил чашата*) — О, госпожице, ваша милост, тук?!... (*като се появява отново следвана от Марастелла*) — Ваше благородие, да видите кой е тук, младият господин!... Каква стана тя?... (*отива да вземе отново подноса*).

МАРАСТЕЛЛА. *(като прави бърз оглед на стаята, начумерена, ядна)* — Май си учуден, нали?...

ДОН КОЛА. Цялото свето семейство днес!...

МАРАСТЕЛЛА. *(нервна, ядосана, жлъчна, почти със злоба)* — И имаш тупето да ми го кажеш?...

ДОН КОЛА. *(към Слугинчето, което тръгва)* — Доноси още една чаша с вода и още един лимон!... *(към сестра си)* — Успокой се, успокой се, какво ти става?... Как така реши да дойдеш?...

МАРАСТЕЛЛА. Слава Богу, че ме питаш!... Ясно ти е, нали?... За да стъпи тук кракът на Мария Стелла Душу ин Фаро, трябва да има сериозна причина!...

ДОН КОЛА. Слушай, Марастелла, без да правиш трагедии, както имаш навика... кажи какво ти се е случило.

МАРАСТЕЛЛА. Сега ще ти сервирам *(повдига малко ръкавите си, които са доста дълги, след това заплашително)* — Къде е мадам?... Твоята госпожа, къде е?... Повикай я!... Повикай я, че имам да ѝ кажа нещо!...

ДОН КОЛА. Как!... Ти, Мария Стелла Душу ин Фаро, не се колебаеш да влезеш в съприкосновение с неомъжена жена?...

МАРАСТЕЛЛА. Слушай, Кола, остави иронията и я извикай, че ще те разсмея аз тебе!...

ДОН КОЛА. Няма я!...

МАРАСТЕЛЛА. Няма ли я?... И къде е?...

ДОН КОЛА. Че откъде да знам?...

МАРАСТЕЛЛА. Как така не знаеш?...

ДОН КОЛА. Не съм от онези дето ще броят стъпките на жена си, знаеш това!...

МАРАСТЕЛЛА. Сляп!... Изкукуруигал!... Изкуфял!...

ДОН КОЛА. Стига!... Марастелла!... Знаеш, че съм по-големият ти брат и съм си на къщата!...

МАРАСТЕЛЛА. *(с изкочили от орбитите очи)* — Аз зная, че с твоите континентални нелепици и с твоята слепопа, не само стана за подбив на целия град, ами превърна в ад дома ми!...

ДОН КОЛА. Какво общо има домът ти?...

МАРАСТЕЛЛА. Как какво общо има?... Че баща и син се мразят — освен всичко друго — заради тази женска, дето я доведе от нейде си!...

ДОН КОЛА. Баща и син, кои?...

МАРАСТЕЛЛА. Ами моят съпруг и Микилину!... Лучину, тази сутрин, ей така без причина, хвана Микилину, изпосъдра го целия, преби го от бой, навехна му ръката с бастуна и го изхвърли от къщи!... На кой свят живееш, сляп ли си?...

ДОН КОЛА. А какво общо има Милла?...

МАРАСТЕЛЛА. Каква *миля* и *две мили*?... Сега ще ти кажа аз как се нарича тая повлекана, дето се глезотеше първо на сина ми, заради младостта, а после на мъжа ми, заради портфейла!... Те и двамата са луди за връзване, а пък ти държиш сгодата у дома!...

ДОН КОЛА. (*удивен и разгневен*) — Ау, какво говориш?... Какви ги дрънкаш?... Да не си луда?...

МАРАСТЕЛЛА. (*като се смее от яд, саркастично*) — Вижте, вижте го, моля ви се!... Вижте, нищо и никаква женица докъде може да докара един сериозен мъж!... Не ѝ броиш стъпките, а?... Както се прави на Континента!... А тя — не стъпва ами скача като овен, по-пъргаво от заек! (*нервно изважда от чантата си някакво листче и му го показва*) — Нейният почерк е това, нали?... Чети!... (*слага го в ръката му*) — Чети!... Нейният почерк ли е?... Наме-рих го в портфейла на зет ти докато спеше... Чети!...

ДОН КОЛА. (*взема очилата, избърсва ги нервно и си ги слага*).

МАРАСТЕЛЛА. (*като се прекръства*) — Моля ви се, че и ослепя!... От това повече няма накъде!...

ДОН КОЛА. (*гледа я ядосано*) — Не прекалявай, очилата ги нося още преди да замина за Рим!... (*отваря листа, разглежда почерка, надава възглас на неодобрение, след това чете, чете и мачка листчето колкото му сили държат, бесен; след което с дрезгав нисък глас*) — Иска

дребни?... Каква нужда има тя, Лучину да ѝ дава дребни? Да не би да съм я оставил нещо да ѝ липсва или не съм ѝ дал когато ми е поискала?...

МАРАСТЕЛЛА. Ами такива жени, братко мой, са като яма!... Че дребните ли ще им стигнат?... А колкото до твоят племенник, клетият, с горчиви сълзи на очи ми призна всичко!... Тя го е задявала!... мъничкият ми...

ДОН КОЛА. Е, да, мъничкият!...

МАРАСТЕЛЛА. Младо, ти какво искаш... Той въобще не е щял и да знае, защото те уважава, но оная му казала: „Ако не удовлетвориш щенията ми, ще отида със Саса Ланцафаме!“ И тогава, той милият, си помислил: вместо с някой чужд...

ДОН КОЛА. *(като я възпира с ръка)* — Разбира се!... по-добре с него, че е племенник!... Така работата си остава в семейството!...

МАРАСТЕЛЛА. *(като се разхожда из салона нагоре надолу, нервно)* — Ах, какъв огън!... Какъв страшен огън ми пламна в къщата!...

ДОН КОЛА. *(следвайки я едва едва, разгневен)* — Слушай, така или иначе, мъжът ти и синът ти са двама същински нехранимайковци!...

МАРАСТЕЛЛА. *(както по-горе)* — Две жертви!... Двама клетници!... Жена като тази е способна да превърне и ангелите в демони!...

ДОН КОЛА. *(както по-горе)* — Не желаше да приемам повече сина ти!...

МАРАСТЕЛЛА. Кой?...

ДОН КОЛА. Съпругът ти!... Постави ми въпроса лично!... Негодник!... И двамата, негодници, баща и син!...

МАРАСТЕЛЛА. *(както по-горе)* — Двама клетници, казвам ти!...

ДОН КОЛА. А, да, клетници!... Ще бъдеш ли така добра да се спреш, че се уморих да подтичвам след тебе?...

МАРАСТЕЛЛА. *(спираща и неловко се струпоява върху люлеещия се стол, който я отхвърля във въздуха)* — Ста-

ва и взема обикновен стол, на който сяда след като го е разгледала внимателно) — Какъв ден, моля ви се, какъв ден!...

ДОН КОЛА. Флиртуваха тук, вкъщи!... (като че говори на себе си, започва да се нервира) — Един влизаше през вратата, друг излизаше през градината!... (като имитира гласът на Милла и жестовете ѝ) — Не казвай, че Микелино е тук, чуваш ли?... — Не — Ще го преведа да излезе през градината!... Добре е!... Като че ли се бяха надумали!...

МАРАСТЕЛЛА. И на мен така ми изглеждаше!...

ДОН КОЛА. Лапни въдицата, глупако!... Ам, ам (прави съответния жест с ръка към устата си) — Да дойде тук целият изподран и посинен, с ръка овесена на врата... Видя ли? Паднах!...

МАРАСТЕЛЛА. Какво да ти каже, горкото дете?!...

ДОН КОЛА. (като имитира Милла) — Изпълнихте ли заръката?... Елате, елате!... Пред теб не мога да говоря, Кола!... Отиваха отгатък, затваряха вратата, а пък аз — тук!... Ам! Ам!...! — Не вярвам да ревнуваш от племенника си, нали?... — Ами че как!... Откъде накъде!... — Нали бях мъж с широк дух!... Лапни въдицата, глупако!... Ам!... Ох, какъв идиот!...

МАРАСТЕЛЛА. Не, Кола, не говори така, какво общо...?

ДОН КОЛА. Правеха го пред очите ми, ей!... И ако се сърдех (както по-горе) — О, не ми се прави на сицилианец!... Недей да губиш хубавия нрав, който придоби!... Нрав на... глупак: ам!... ам!... Ох, кретен такъв!... Малолетник!

МАРАСТЕЛЛА. (строго) — Стига, Кола, стига!... Не си нанасяй такива обиди!...

ДОН КОЛА. О, виж ти, и таз хубава!... Преди като ми го казваше ти, беше добре; сега като си го казвам аз, лично — не може така!... (като се разпалва все повече и след първите обиди над себе си, започва да се шамаросва все

по-силно) — Кретен!... Глупак!... Тъпак!... Малоумник!... Хайван!

МАРАСТЕЛЛА. *(като го задържа за ръцете)* — Ама какво правиш, да се убиеш ли искаш, Кола!... И защо?...

ДОН КОЛА. *(като настоява)* — Искам да си раздера лицето, дръпни се!...

МАРАСТЕЛЛА. Не, не, за Бога, в името на твоята сестрица, успокой се!... *(тук започва оживена борба между него, който се опитва да се удря с юмруци по главата и да си вади очите с пръсти, и нея, която се опитва със сетни сили да му попречи, като му хваща ръцете, с половинчати думи и възгласи подходящи за момента)*.

ДОН КОЛА. *(най-накрая изглежда поуспокоен, но продължава да говори, както по-горе, и отново се вайка)* — Ах, ах!...

МАРАСТЕЛЛА. Какво стана, какво ти е?...

ДОН КОЛА. *(както по-горе)* — Какво стана, Милла?... — Ударих се!... Всъщност, не че се ударих, ръката ми се заклеши между двете рамки на кревата...

МАРАСТЕЛЛА. Ама, какво правиш, злословиш против себе си ли, милият ми той, на кака?...

ДОН КОЛА. *(както горе)* — ... че ме притиснаха като в менгеме!... Остана ми черен белег сякаш някой ме е ущипал здраво... Ам, ам!... Лапни въдицата, глупако!... Рогоносец такъв, ам, ам!...

МАРАСТЕЛЛА. Двете рамки на леглото?...

ДОН КОЛА. Ами, ами!... Какви ти рамки!... Направил ѝ огромна синина като я ударил, тоя нехранимайко Микилину щом разбрал, че излиза сама с баща му!...

МАРАСТЕЛЛА. Момент... какво каза?... Какъв баща?... Какъв баща, говори!... *(разтърсва го силно, бута го и после започва да го дърпа)* — Какъв баща?...

ДОН КОЛА. Твоят съпруг!...

МАРАСТЕЛЛА. Сама с него е излязла?...

ДОН КОЛА. В затворена кола!...

МАРАСТЕЛЛА. И къде са отишли?... Къде?...

ДОН КОЛА. На *Акуа Русса*... да ловят риба...

МАРАСТЕЛЛА. И ти ги остави да излязат сами?...

ДОН КОЛА. Е, да!... Нали бях мъж с широк дух!...

МАРАСТЕЛЛА. Ох, ахмако, така ти се пада!... (*като си слага отново шала*) — Ей сегичка ще ги намеря аз и ще ти покажа какво става (*изтичва към антрето и вече там, изведнъж възкликва*) — О, господин Наместник, най-сетне!... Влезте, от половин час ви чакам!...

СЦЕНА IX

Полицейският наместник и гореспоменатите

МАРАСТЕЛЛА. (*като върви пред Наместника, бързо, към Кола*) — Сега ще видиш какво може сестра ти, че като си науми нещо, не оставя наполовина (*прави знак да Наместника да мине напред*) — Заповядайте, Кавалери...

ДОН КОЛА. (*още много възбуден, повтаря силно*) — Тъпак!...

ПОЛИЦЕЙСКИЯТ НАМЕСТНИК. (*като се покланя пред дон Кола*) — Господин Душо!...

ДОН КОЛА. (*както по-горе*) — Глупак!...

ПОЛИЦЕЙСКИЯТ НАМЕСТНИК. (*гледа го неразбиращо, след това пъха ръка в джоба си и вади лист хартия*) — Ето, уважаема госпожо, рапортът който пристигна от Полицейското управление в Рим, във връзка с представящата се за госпожа... (*взема очилата и си ги слага*).

МАРАСТЕЛЛА. Браво, кавалиери!... Но заповядайте, моля!...

ДОН КОЛА. Заповядайте!... Слепец!...

ПОЛИЦЕЙСКИЯТ НАМЕСТНИК. (*както по-горе*) — Извинете, господин Душо, с кого се карате?...

ДОН КОЛА. А, не обръщайте внимание!... С един близък човек!... Идиот!... Ам, ам!...

МАРАСТЕЛЛА. Не обръщайте внимание, кавалиере, това е само изблик на чувства. Продължете!...

ПОЛИЦЕЙСКИЯТ НАМЕСТНИК. Какво да продължа, госпожо, аз тепърва трябва да започна!...

МАРАСТЕЛЛА. Е, започвайте, извинете!...

ПОЛИЦЕЙСКИЯТ НАМЕСТНИК. (*отваря листа и чете*) — „Именно когато... и тъй нататък и тъй нататък... От информацията с която разполагаме...“

ДОН КОЛА. И тъй нататък и тъй нататък!...

ПОЛИЦЕЙСКИЯТ НАМЕСТНИК. Ама какви ти „тъй нататък“!... Вие сте нервен, господин Душо, успокойте се. И така: „От информацията на настоящата служба следва, че представящата се за Милла Милорд...“

ДОН КОЛА. (*както по-горе*) — Мила ме е измърсила, от главата до петите!...

МАРАСТЕЛЛА. Нечестива, уличница!...

ПОЛИЦЕЙСКИЯТ НАМЕСТНИК. (*гледа ги сякаш иска да им каже: позволете? след това продължава*) — ... „Използва това име от миналогодишния карнавал и го е обявила за първи път в пансион Виолета на улица Фратина — Преди това се е наричала, включая спектаклите на вариететните театри, Елза Спада, и под това име е била замесена в процеса на Барон Поличино, за фалшифициране на полици — Тя е била оневинена поради липса на доказателства, но в процеса излиза наяве, че нейната истинска самоличност е следната: Име, Кончетта Кафизо, с баща неизвестен и майка покойната Розария. — Тогава на възраст — преди три години: двадесет и две годишна. — Месторождение: Валгуарнера ди Сичилия...“

ДОН КОЛА. (*извън себе си, като скача*) — Какво казахте?... Какво казахте?... Месторождение...

ПОЛИЦЕЙСКИЯТ НАМЕСТНИК. (*като поставя листа пред очите му*) — Валгуарнера ди Сичилия, четете.

ДОН КОЛА. (*изумен*) — Каррапипи!...

ПОЛИЦЕЙСКИЯТ НАМЕСТНИК. Каропепе, тъй вярно.

ДОН КОЛА. Валгуарнера Каропепе, в провинция Калтанисетта?...¹

¹ Днес в провинция Енна — бел.пр.

ПОЛИЦЕЙСКИЯТ НАМЕСТНИК. Именно.

ДОН КОЛА. *(е като ухапан от тарантула и се разхожда нагоре надолу с ръце на главата)* — Моля ви се, от Карапипи!... Жената от Континента, от Романя, била от Карапипи! Ще се самоубия!... Ще се хвърля оттук с главата надолу!... Сицилианка!...

ПОЛИЦЕЙСКИЯТ НАМЕСТНИК. Спокойно, дон Никола, какво значение има че е сицилианка?...

ДОН КОЛА. Как какво значение има?... Искате ли да разберете какво означава това?... Ако беше от Континента, щеше да си действа посвоему: тя — севернячка по рождение, аз — северняк по маниери... и можех да се надсмея на всичко, нали?... Но тъй като е сицилианка, и знаейки как се постъпва тук, то значи, че ми го е погодила с пълното съзнание и с всичките си чувства!... И какво да направя сега?... Можех да бъда северняк с някоя от там!... Но с една сицилианка, логично е, че трябва да бъда сицилианец!... Опозорен съм, така или иначе!...

МАРАСТЕЛЛА. Ау, Кола, да не си луд?... Ако има някой, който да се позори, ще се опозоря аз!...

ПОЛИЦЕЙСКИЯТ НАМЕСТНИК. Господа, моля ви, тук никой няма да опозори никого!... Да му се не знае!... А аз, за какво съм?

МАРАСТЕЛЛА. Ах, господин кавалиере, тази жена докара ада в едно семейство на добри хора!... Да е проклет денят, в който я срещна, Кола!...

ПОЛИЦЕЙСКИЯТ НАМЕСТНИК. Но къде се запознахте с нея, господин Душо?

ДОН КОЛА. *(с нарастваща възбуда)* — В Рим!... В Рим, в пансион Виолета, на улица Фратина!... Пееше там долу, на Трианон... После идваше с мен на масата резервè, облечена като гейша...

ПОЛИЦЕЙСКИЯТ НАМЕСТНИК. Е, да, шансонетка!...

ДОН КОЛА. Шансунетка, че и пеенето ѝ фалшиво!... Фалшиво като счупена чиния!... А пък аз, оттам, отдолу:

чудесно, браво!... Искаме я пак, искаме я пак, искаме я пак!... Трябваше да я... клак... клак, да я клакърстваме... Ами че как не!... Петнайсет, двајсет лири на вечер на петима шестима хаймани, за да ѝ ръкопляскаат!... А това отделно от вечерите и отделно от кошниците!... „Тази вечер искам кошница с цветя, иначе няма да сляза!... Днес искам две, с копринена панделка!... И аз... кошници, кошници!... *(отново се шамаросва, но сестра му и Полицейският наместник го възпират — Продължава възбуден)* — Пееше я тази: „На всички жени сърцето им е тук“ *(удря се с ръка по задните части, след което разгорещен, с пламнало лице, повтаря представлението с пеенето и танцуването на Милла на сцената, с подритване и повдигане на фустата, с поклони и т.н. Най-накрая се обсипва с плесници и юмруци по главата, гризе си ръцете, скубе си косите, едва удържан от Наместника и Марастелла, които ще го утешават с някоя подходяща дума, и накрая ще успеят да го успокоят — А той, като дрипа се струпольва на стола и плаче:)* — И какво ще правя сега, какво ще правя?... Ще стана за присмех в града!... Посмешище за всички!... Моля ви се, сицилианка!... как да предположи човек, че една сицилианка, и то от Карапипи ще дръзне да пее в Рим? Там където е кралят, където е папата, където са сенаторите, депутатите и целия върволяк от знаменити хора?

МАРАСТЕЛЛА. Ами такива са сицилианците, огън и жупел!... Трудно някой успява, но като успее, върви напред и носи знамето!... Да пукне дано, тая никаквица!

ДОН КОЛА. *(както по-горе)* — Изяде ми цяло състояние!...

МАРАСТЕЛЛА. Знам, знам, тая безсрамница!...

ДОН КОЛА. Все изпращаше пари, дрехи и колети на сестричката в Милано...

ПОЛИЦЕЙСКИЯТ НАМЕСТНИК. Каква сестра?... Една приятелка, съучастничка...

ДОН КОЛА. Разбира се!... Бащата полковник, а май-

ката графиня... Всички покойници! На такива всичките роднини са покойници...

МАРАСТЕЛЛА. Разбрахте ли — с неизвестен баща?... Подхвърлено дете... Извънбрачна дъщеря!... Ама ме съсипа!... Ще се убия!... Ще се убия!...

ПОЛИЦЕЙСКИЯТ НАМЕСТНИК. (*като забелязва, че отново изпада в нервен пристъп*) — Но извинете, дон Кола, защо трябва да разгласявате как сте открили, че е сицилианка?... Тук освен нас тримата, никой друг не знае. Аз няма да кажа нищо, госпожата и вие, ни най-малко...

МАРАСТЕЛЛА. (*с радост в очите*) — Ах, кавалери, да ви поживи Господ!... Наистина, Кола!... Като се върне, ти ще я отпратиш леко леко, като по мед и масло; ще ѝ кажеш: омръзна ми вече — без да ѝ дадеш да разбере нищо — и ще я довършиш на бавен и слаб огън!... Да, да, на кака!... Идеално!

ПОЛИЦЕЙСКИЯТ НАМЕСТНИК. (*забелязвайки, че дон Кола се съгласява и е почти успокоен*) — Виждате ли че всичко се оправя и няма нужда да се отчайвате?... Госпожо, аз си тръгвам; господин Душо, довиждане и абсолютно спокойствие...

МАРАСТЕЛЛА. Господин Наместник, идвам с вас (*докато дон Кола го задържа и доближава ръката ѝ до гърдите си*) — Искаш ли да съм тук, при тебе?... Че като се срещна с тази никаквица, ще ѝ откъсна опашката като на пиле!...

ПОЛИЦЕЙСКИЯТ НАМЕСТНИК. Да, добре е вие да останете, госпожо. Когато пристигне тази жена, вие се скрийте, готова да се намесите в случай на някоя слабост... разбирате ли?

МАРАСТЕЛЛА. Добре, тогава ще направя както казвате, кавалиере!... довиждане!

ПОЛИЦЕЙСКИЯТ НАМЕСТНИК. Дон Кола, моите почитания... (*излиза*).

ДОН КОЛА. Довиждане, кавалиере (*остава седнал, сломен*).

СЦЕНА X

Дон Кола и Госпожа Марастелла, след това Слугин-чето

МАРАСТЕЛЛА. Слушай, Кола, гледай веднага щом се прибере, и дъх да не ѝ дадеш да си поеме, разбра ли?... Изкарай я отгук като тапа! *(като забелязва, че брат ѝ плаче безмълвно)* — Ама ти какво правиш, да не плачеш?... За една толкова лоша жена?... Каква е тая работа, Кола?... На мъж не мязаш!... Хайде спокойно, спокойно!... Сестричката е при тебе!... И племенниците ти... *(като се поправя)* исках да кажа: Клементина, душицата тя!... Сега ще идем на село, ти ще идеш на лов, ще се разсееш и ще забравиш, чуваш ли, братленцето ми!... И не мисли повече за жени, че не си ти за тия работи!...

ДОН КОЛА. В Америка ще ида!...

МАРАСТЕЛЛА. Да не си полудял?... Ще ме оставиш сам сама ли?... И хубавия ти имот, къщичката ти, приятелите?...

ДОН КОЛА. Ще ме познаят по очите...

МАРАСТЕЛЛА. Как, толкова ли не можеш да се престориш?... Затова ти казвам да отидем на село и да се върнеш щом си я забравил!... Така ще ти повярват всички, оставил си я понеже ти е омръзнала...

ДОН КОЛА. *(остава замислен, с празен поглед, като предизвиква безпокойство у сестра си, която го наблюдава нежно, с трепет)* — Да, решено!... *(става, сестра му се доближава до него, разтревожена; след което гледа втренчено прозореца и понечва да се спусне натам, сякаш е взел твърдо решение)*.

МАРАСТЕЛЛА. *(като го сграбчва, извиква)* — А!... Какво правиш, Кола?!...

ДОН КОЛА. Остави ме!...

МАРАСТЕЛЛА. Не, какво искаш да направиш?...

ДОН КОЛА. Нищо, остави ме!...

МАРАСТЕЛЛА. *(надава отчаян вик)* — А... ах!...

ДОН КОЛА. *(спираще се пред масата, грабва камбанката и звъни силно, като я хвърля след това на масата).*

МАРАСТЕЛЛА. *(задъхана, диша тежко и смазана под тежестта на емоциите, се струпольва на диванчето).*

СЦЕНА XI

Слугинчето и гореспоменатите

СЛУГИНЧЕТО. *(както по-горе)* — Зап`ейте?... Доне-си ми бамбуковия бастун, вълнената шапчица с помпон, пръстената лула с нагар и една кутия фосфорен кибрит... Хайде!... *(Слугинчето излиза)* — Сега ще ти покажа аз на тебе, Марастелла.

МАРАСТЕЛЛА. *(ликува)* — Решено, а?...

ДОН КОЛА. Ами какво да правя!... А тя като пристигне, скрий се там, пусни завесата и слушай.

МАРАСТЕЛЛА. Да, да, братчето ми *(към Слугинчето, което се връща като подава на дон Кола исканите предмети)* — А, не казвай никому... нито на... онази госпожа щом се върне, че съм тук, чуваш ли?... *(чува се отново звънеца на входната врата, силно)* — Ще да е оня обесник, мъжа ми!...

СЛУГИНЧЕТО. Ваша милост, да нямате съмнение *(излиза, докато Дон Кола нахлупва шапчицата, напъхва лулата и запалва клечка кибрит. Слугинчето се връща и казва тихо и забързано)* — Госпожицата е!... Ей на, върна се!...

МАРАСТЕЛЛА. Чакай, ей!... *(прибира шала и чантата си)* — Върви да отвориш!... И както се разбрахме, чу ли?

СЛУГИНЧЕТО. Да нямате съмнение *(излиза)*.

МАРАСТЕЛЛА. *(изтичва към вратата в дъното вдясно, спуска завесите и се скрива зад тях).*

ДОН КОЛА. *(запалва лулата, от която издухва същински облаци дим и поставя бастуна между краката си, седнал в един фотьоил до диванчето).*

СЦЕНА XII

Дон Кола и Милла

МИЛЛА. *(влиза разгорещена, много ядосана, нервна и търси с поглед дон Кола)* — А, ти тука ли си?...

ДОН КОЛА. *(иронично)* — Да... а пък ти си там.

МИЛЛА. *(надигайки се, властно)* — Слушай, от този момент нататък ти забранявам да допуснеш крака на твоя зет да стъпи тук!... Какъв грубиян!

ДОН КОЛА. *(като си нахлупва шапчицата, преднамерено)* — Какво е станало?... Пердах, а? *(прави съответния жест)*.

МИЛЛА. *(гордо)* — Моля те да ми повярваш — мене никой не ме е удрял и няма никога да ме удари!... Направи ми сцена, понеже приехме вкъщи този глупак, сина му... и претендира да не го приемаме повече!... Заряха го насред улицата и се върнах пеша!... А той ме следваше с колата и крещеше... докато бяхме далеко от къщите... Като влязохме в града, престана, за да не се разкрие пред оня стражар, жена му, и после ме остави сама...

МАРАСТЕЛЛА. *(подава само глава иззад завесите, сякаш всеки момент иска да се намеси, ядосана, но след това се скрива)*.

МИЛЛА. *(както по-горе)* — Но го очаквай всеки момент!... А пък аз не искам повече да виждам нито него, нито оня малоумник сина му, това е!... *(междувременно си е свалила шапката и я е сложила на масичката за чай, и докато си сваля палтото, забелязва как дон Кола пуши като вулкан. Смаяна, объркана, преструвайки се че кашля и като бърчи нос от лошата миризма, възкликва)* — Разбра ли?...

ДОН КОЛА. *(с преднамерена студенина)* — Днес, между другото, моят зет ми и моят племенник са поканени на обяд тук.

МИЛЛА. *(както по-горе)* — А, така ли?... Ще си бъдеш само с тях, защото аз ще си тръгна!... С тия побъркани селяндури не искам да имам повече нищо общо!

ДОН КОЛА. (*както по-горе*) — Добре.

МИЛЛА. Добре, какво?...

ДОН КОЛА. Че ще остана на обяд само с тях...

МИЛЛА. (*пробледнява*) — Какво означава този език?...

И тази шапчица на главата?... И тази воняща лула която пушиш?...

ДОН КОЛА. (*като размахва бастуна*) — А тази сопа?... Още не си ли я видяла?...

МИЛЛА. Е, добре, обясни ми, какво значи всичко това?

ДОН КОЛА. Значи, че ми омръзна да бъда северняк и съм си отново сицилианец!...

МИЛЛА. А, така ли?... И после?...

ДОН КОЛА. После, продължавам да използвам дългата лула с рязан тютюн и кибритени клечки със сяра... (*размахвайки бастуна*)... и други предмети от домакинството!...

МИЛЛА. О, какво удоволствие!...

ДОН КОЛА. И не само!... Вече ми омръзна.

МИЛЛА. Как?...

ДОН КОЛА. Омръзна ми!... Не разбираш?... Датчанката не разбира?... Ти ми о-мръз-на... Не си ми вече по сърце... Не те харесвам, даже...

МИЛЛА. (*като разбира, че играта е свършила*) — Не ти харесвам вече, а?

ДОН КОЛА. Не!... И знаеш ли защо?...

МИЛЛА. Защо?...

ДОН КОЛА. Защото си от Континента!... Искам една сикула... от Тринакрия... от древната Сикания... сицилианка, така де!... От истинското сърце на Сицилия!... Например от Карапипи!... Валгуарнера — Каропепе, провинция Калтанисета...

МИЛЛА. (*прехапва устни и бавно си взема палтото*).

ДОН КОЛА. (*както по-горе*) — От онези, които ядат фикудиния без да плюят семките!... От онези, които разбират: ще се ядосам, не ме закачай, виж че идвам (*вдига*

бастуна), виж че замахвам и те фрасвам (*удря силно бастуна в земята*).

МИЛЛА. (*като си слага палтото и си взема шапката*) — Друго има ли?

ДОН КОЛА. Не ти ли стига?...

МИЛЛА. А, и ми престига, скъпи мой селяко!...

ДОН КОЛА. Моля, не се безпокойте... мазнотия!... Разбирате ли вие какво значи мазна лой?... Не ме омазнявай повече!...

МИЛЛА. Е, наистина не искам повече да се цапам с тебе!...

ДОН КОЛА. Моля, моля!...

МИЛЛА. Толкова ми омръзна да ходя с такъв смешен тип като тебе!...

ДОН КОЛА. Много мило!...

МИЛЛА. (*вече си е сложила и нагласила шапката, отдалечава се към антрето, но като стига до диванчето, на чист сицилиански му казва*) — Дърта треперуга и шут с помпон!... (*избягва навън*).

ДОН КОЛА. (*скача на крака и замахва с бастуна във въздуха, докато Марастелла излиза пред завесите*) — Сицилианка е, боже!... Чу ли я?..

МАРАСТЕЛЛА. Че как не!... А ти не беше още сигурен, нали?...

ДОН КОЛА. Да, това е доказателството!... Ако не беше сицилианка нямаше да може да каже това което каза.

МАРАСТЕЛЛА. Дърта треперуга...

ДОН КОЛА.... и шут с помпон!...

МАРАСТЕЛЛА. (*в антрето, доволна*) — Водата нека е пред нас, а вятърът зад нас!... (*отляво в дъното се чува подсвиркване*) — А, това е Лучину!

ДОН КОЛА. Слава богу, че дойде от градината, защото иначе, трябваше да си го вземе ако се бяха срещнали!...

МАРАСТЕЛЛА. А, така ли?... Сега ще го наредя аз, дон Лучину!... (*връща се за да се скрие зад вратата*).

СЦЕНА XIII

Дон Лучину и гореспоменатите

ДОН ЛУЧИНУ. *(влиза отляво в дъното, като че търси някого, възбуден, спира се пред дон Кола, който е с изкривено лице и с ръка на раната тъй като има болки)* — Видя ли я...

МАРАСТЕЛЛА. *(като почти се хвърля отгоре му, застрашителна)* — Кого?... Кого търсиш ти?...

ДОН ЛУЧИНУ. *(готов за отстъпление)* — Теб!... Как така те намирам тук?...

МАРАСТЕЛЛА. *(спокойно с ирония)* — О, извинявай, Лучину, че проявих непослушание... Дойдох... знаеш ли защо?...

ДОН ЛУЧИНУ. Защо?...

ДОН КОЛА. *(междувременно отива да седне, като почти се превива от болка, с ръце на корема)*

МАРАСТЕЛЛА. Защото разбрах, че брат ми е отпратил тази долна жена... така че пожелах да дойда и да го поздравя.

ДОН ЛУЧИНУ. *(към Кола, почти ядосан)* — Отпратил си я?... И кога?...

МАРАСТЕЛЛА. Ей сега сегичка!... *(като го гледа втренчено, сурово)* — Ама как, ти не си ли доволен?...

ДОН ЛУЧИНУ. *(на тръни, но все пак се овладява)* — Ама ти съмняваш ли се?... *(като най-накрая обръща внимание на дон Кола, който пъшка)* — Кола, какво ти е?

ДОН КОЛА. Ох, ох!...

МАРАСТЕЛЛА. *(разтревожена)* — Света Марийо, Кола! Какво стана?... Пендикса, пак ли?...

ДОН ЛУЧИНУ. Това ли е?...

ДОН КОЛА. Откъде да знам?... Може би!...

ДОН ЛУЧИНУ. А, да се разберем отсега: ако трябва да се връщаш в Рим, този път ще те придружа аз!

МАРАСТЕЛЛА. Май е полудял!... Ако брат ми трябва да замине, ще го придружа аз!

ДОН ЛУЧИНУ. Как ще заминеш ти, майка на семейство?...

МАРАСТЕЛЛА. За семейството, оставаш ти!...

ДОН ЛУЧИНУ. Марастелла, не говори безумия, ще ида аз!

МАРАСТЕЛЛА. Не, безумният си ти, ще ида аз!...

ДОН КОЛА. *(като се надига с усилие)* — Не се карайте, ох, че ако трябва да ме режат още веднъж, ще легна тук под ножа!... Ще легна тук под ножа!...

Нино Мартолио
Духът на Континента

Превод от сицилиански:
Даниела Илиева

Оформител:
Ивайло Найчев

За контакт:
dani.ilieva@alice.it

Формат 60/84/16

Обем 6.25 коли

Печат: „Булгед“